

על הצדיקים ועל החסידים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבתינו צדיקי עולם
פרשת ויקרא | תשפ"ו

מדוע המנהג לקנות 'חיטים' לעניים ולא מחלקים 'מצות'?

'קמחא דפסחא', מפוסק הדור מרן
הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

בשו"ע מביא הרמ"א שהמנהג לקנות
חיטים לחלקם לעניים לצורך פסח ע"ש.
וצריך ביאור טעם המנהג אמאי נותנים
חיטים ולא מצות?

וגם תמוה, אי מנהג זה הוא מחובת
החג לדאוג לעניים וכמבואר ברמב"ם
(פ"ו דיו"ט) דכשהוא אוכל ושותה חייב
להאכיל לגר וליתום ולא למנה עם שאר
העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות
חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו
מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין
זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו וכו'
ע"ש, א"כ בכל יום טוב, יש הלכה לדאוג
לעניים, ולא מצינו מנהג חיטים לסוכות
וכ"ש לשבועות, וצ"ע טעם הדבר.

(המאמר המלא בעמוד 4)

בכל הכיבושים ובכל התחכום, להשמיד את המטוסים, את הגשרים, - הכל הכל, לא היתה אפילו פעולה אחת קטנה, שנקראת 'שבירת המידות'!

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על 'שבירת המידות'

הדיירים שבשכונת "בית ישראל". ובזמן
שהתעופפו המטוסים וכל אחד חרד
לנפשו, היה שם במקלט פחד נורא, והיו
צעקות - ממש חרדת אלוקים; אלה
בתהלים, ואלה בווידוים, ואלה ב'אבינו
מלכנו', היה ממש מה שהקב"ה רוצה
- ויצעקו בני ישראל אל ה', 'ונצעק
אל ה' וישמע קולנו'. שמעו מכל פינות
המקלט - פה אמרו תהלים, ופה אמרו
וידוי, ופה שמעו 'אבינו מלכנו' חמול עלינו
ועל עוללנו וטפנו'. וזה ברור התפילות
האלו, וההתעוררות הגדולה הזו, הועילו,
אבל - הוא אמר, אני חיים שמואלביץ,
כך הוא היה מדבר על עצמו, שמעתי עוד
משהו, והלב שלי אומר לי - הוא דפק
על הלב הטהור שלו - שעוד דבר עזר
לנו, והוא רוצה לספר את זה לציבור.

בפאתי המקלט - איפה שישבו תושבי האזור

אמר רבי חיים, שם במקלט שישבו,
בפאתי המקלט - איפה שישבו תושבי
האזור, ישבה אשה יהודיה, שרוב האנשים
במקלט לא מכירים אותה ולא יודעים
עליה, אבל אני מכיר אותה. האשה הזו

עמוד 2 <<<

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם (א)

בשנת תשכ"ז היתה 'מלחמת ששת
הימים', היתה אז מלחמת התשה שה'
ישמור, וכו'. אחרי הישועה הגדולה שה'
עשה לנו, הגאון רבינו חיים שמואלביץ
זי"ע - מרא דכולא תלמודא - אמר
שיחה מוסרית בתל אביב. הוא סיפר,
שבזמן הצרה הגדולה, ישבו כל הבחורים
והאברכים של ישיבת מיר הגדולה
והקדושה במקלט שבשכונת "בית
ישראל" בירושלים, והמקלט הוא מקלט
שכונתי, וישבו שם גם מתושבי האזור -

רח"ל היתה בצרה גדולה - היא היתה עגונה מבעלה כבר שנים עשרה שנה. הבעל הזה בן בליעל, רשע מרושע, קם ביום אחד וברח, ולא יודעים איפה שהוא. כבר שנים עשרה שנה שנעלמו עקבותיו, והיא יושבת עגונה.

בשבועות הראשונים, עוד היה קצת כסף בבית, והיה לה ממה לחיות - היא והילדים, אבל לאט לאט הכסף אזל, והיא צריכה לפרנס את עצמה, ולפרנס את הילדים - אז היא יצאה לעבוד. ואיזו עבודה? - אמר רבי חיים שמואלביץ אני אגיד לכם איזה, היא נהיתה כובסת והוא הסביר מה זה כובסת. בבית נורמלי שברוך ה' הכל הולך למישרין - יש שלום-בית והכל בסדר, ומה שמכבסים זה הכל הלכלוך הביתי הפרטי, האשה מכבסת את הלכלוך של הבית. זה בסדר. אבל האשה הזו שאין לה פרנסה, היא הולכת ומחזרת על הבתים, ומבקשת מהשכנים שיתנו לה את הכבסים שהם מלכלכים. היא מסכימה לעשות את העבודה הבלתי נעימה הזו כדי שיהיו לה כמה לירות שתוכל לפרנס את המשפחה, אפשר להבין את המרירות שיש לה בלב? את הכעס שיש לה על הבן בליעל שככה מעגן אותה שנים עשרה שנה.

רבנו של עולם אני מוחלת לו...

אמר רבי חיים: אני ידעתי מהענין, וישבנו במקלט, והמטוסים עפים מלמעלה, וההתעוררות גדולה; אלה בתהלים ואלה בוידוים ואלה ב'אבינו מלכנו', וכמובן שזה בוקע רקיעים ושחקים, ואני חיים שמואלביץ שומע, שהאשה היא מתרוממת ממקומה, ואומרת: רבנו של עולם אני מוחלת לו... הציבור לא שמע, ואפילו אם היו שומעים לא היו יודעים במה מדובר, אבל אני יודע. היא אמרה אני מוחלת לו - לבליעל הזה, לרשע הזה, שמתנהג בשיא השחיתות, וכשם שאני מוחלת לו ככה, אתה אב הרחמן תמחול לעמך ישראל, עם ישראל

לְעִירֹי נִשְׁמַת
הַרְה"ג
ר' אֶלְטֶעֶר מֵרַדְכֵי בֵּרַג זצ"ל
ב"ר דָּן ז"ל
מֵרַא דְאַתְרָא דְקַהֲלַת עֵטְרַת רַא"ש
מוֹנְסֵי נְיוֹ יוֹרְק
נִלְב"ע ח"י סיון תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

לא חטאו לך כל כך הרבה כמו שהוא חטא לי!... אני אומר לכם - אמר רבי חיים, ודאי שהתהלים והוידוים וה'אבינו מלכנו' עזרו, אבל הלב שלי אומר לי, שכזו שבירת המדות גם היא הביאה את הישועה.

כל המלחמה הגדולה והמתוחכמת שעברנו, אומר ה"חובות הלבבות" שזו מלחמה קטנה, למה היא מלחמה קטנה? והאמת שזו הנקודה העיקרית שעליה רציתי לדבר. אני חושב את זה לעצמי בקול רם, ורציתי שאולי גם אתם תשתתפו בהרגשה הזו.

וראו את המוות נגד העיניים והלכו בעוז ובאומץ

בכל החכמה הגדולה הזו, ובכל הכיבושים הנפלאים האלו, ובכל התחכום הזה; להשמיד את המטוסים, להשמיד את הגשרים, להשמיד את מקורות האספקה, את האפשרות של הבריחה, את התקשורת - הכל הכל, לא היתה אפילו פעולה אחת קטנה ביותר, זעירה, פעוטה, שנקראת 'שבירת המידות!' - כל החיילים והטייסים שנלחמו בגבורה, שזרקו פצצות, והלכו אפילו במתקפה פנים מול פנים וראו את המוות נגד העיניים והלכו בעוז ובאומץ, לא היה להם שום נסיון של שבירת המידות, לא היתה להם שום התמודדות ושום התגוששות עם מידה רעה, אין פה אפילו משהו של שבירת המידות! הוא תופס אומץ, הולך וזורק פצצה, וזה הולך לו. זו מלחמה קטנה! כי אין כאן שבירת המידות אבל כשאתה נפגש עם בן אדם למשל, ויש לך איזה ענין אתו, ולפעמים זה מגיע לשלב של חיכוך, או איזה סכסוך, והדעה שלך ככה והדעה של השני הפוכה, ואתה חושב שהדעה שלך צודקת, ואתה עוצם את העיניים ומתחיל לשנן לעצמך את כל המוסר שלמדת מיום עמך על דעתך, ואתה משנן לעצמך ש'כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו (ר"ה י"ז), ושכל כמה שזה יותר קשה אז 'לפום צערא אגרא', ועדיין אתה לא מצליח להתגבר אז אתה ממשיך ואומר לעצמך כמו שרבי ישראל סלנטר היה אומר לעצמו: ישראל ישראל דו לערנסט דאך מוסר! - אתה הרי לומד מוסר, וכך לאט לאט אתה פועל בעצמך עד שאתה משקיט את רתיחת היצר, ואת רתיחת תאוות הניצוח, ובפרט כשאתה חושב שאתה צודק, ואין אדם רואה חובה לעצמו, וכל כמה שאתה חושב יותר שאתה צודק ולמרות כך מלחמה גדולה! זו מלחמת היצר וחיליו! אתה מוותר, ואתה מעביר על מדותיך, יש לך יותר שבירת המדות ויותר כבישת היצר. זו מלחמה גדולה! זו מלחמת היצר וחיליו!

החמור, מה שהוא רוצה, את זה הוא עושה

הגאון מוילנא זי"ע אומר שעיקר חיות האדם לשבר מידותיו ואם אינו משבר מידותיו, למה לו חיים? "שבירת המידות" - אתם יודעים מה זה?

בן אדם יכול לחיות עשרות שנים, ואפילו פעם אחת הוא לא עשה "שבירת המידות", זה אדם שחי כמו בהמה, הוא ממש כמו "חמור"... החמור, מה שהוא רוצה, את זה הוא עושה. אבל אצל בן אדם יש מושג של "שבירת המידות"... כמו שבבין אדם למקום הוא רוצה משהו, אבל הוא יודע שאסור. ובבין אדם לחבירו, זה גם כך.

- אז הוא מתגבר

אם נזדמן לו איזה ענין של בין אדם לחבירו והוא וויתר. וויתר. אז זה נקרא שהוא חי, כי עיקר חיות האדם לשבר מידותיו, - אם אינו משבר מידותיו למה לו חיים??

אתם יודעים מה זה "שבירת המידות"?

שהוא מוותר. שכן אדם מוותר... מה פירוש "מוותר"? מיישהו עשה לו עוולה, - או נדמה לו שמישהו עשה לו עוולה. ואכפת לו... הוא כועס עליו... והוא רוצה לעשות לו, מי יודע מה?!

אבל הוא הרי לומד מוסר...

- הוא לומד מוסר. שצריך להיות בן אדם, והוא שובר... כמה חשוב, שבירת המידות הזו, אצל הקדוש ברוך הוא... ואנשים שרחוקים מתורה... תשמעו טוב, ידידי היקרים. אנשים שרחוקים מתורה ורחוקים ממוסר, אין להם בכלל שייכות עם כל העניינים האלה. תראו, איך שכל העולם מתנהל...

איפה "לוותר"? - לוותר?? איפה יש את המושג הזה לוותר? וכי הוא יותר משהו משלו? הוא יכול לוותר?? - נגיד דוגמא קטנה.

נסענו קודם עם מונית.

נסענו קודם עם מונית. היה שם נהג שראיתי מיד שהוא לא אחד כזה שאפשר לדבר איתו, והיום שהוא יום מאוד חם סגר הנהג את החלונות והפעיל את המזגן, אבל הוא כיוון אותו רק אליו. היינו במונית שלשה אנשים, אבל הוא חושב רק על עצמו, יושבים כאן עוד שני אנשים... והוא מכווין את המזגן רק אליו.

אתם מבינים מה שמדברים? השנים האחרים יושבים, במונית סגורה, ולא אכפת לו שייצלו בחום. למה זה? כי הוא "למד הרבה מוסר"... - הוא לא למד מוסר!

אבל חשבתי לעצמי. לא! כשאתה רואה על השני, אתה לא צריך לחשוב עליו.

אתה צריך לחשוב על עצמך... שאתה לא יותר טוב ממנו, - זה מה שאתה צריך לראות

אם אתה נכנס פה בישיבה ואתה רואה אחד שיש לו איזה "דפיקה" בכובע, מה אתה עושה?

דבר ראשון אתה מוריד את הכובע שלך לראות אם הכובע שלך בסדר, לא כך??

אם רואים אחד הולך והצווארון שלו לא מסודר, או שאני רואה אחד שיש לו חור בבגד...

- דבר ראשון אני מסתכל מה המצב אצלי, ככה זה באופן טבעי. אם אתה רואה דבר רע, תחשוב מיד על עצמך, - איך אתה?!!

וזה ההבדל שרואים בין אנשים בלי תורה לאנשים עם תורה, כשהאדם חי עם תורה ועם מוסר, אז הוא בן אדם, וכשיש לו נסיונות הוא עובד על עצמו ועומד בהם, - והם הם החיים המאושרים האמיתיים.

ישבתי בבית מדרש ולמדתי, תוך כדי הלימוד נגש אחד ואומר לי, 'מה אתה אומר על פלוני שעשה כך וכך'? ניסיתי לרמז לו שאני באמצע הלימוד והוא לא נרמז, ושוב הוא ממשיך בשאלתו, ואומר, 'מה אתה אומר על ההוא שעשה כך וכך'?... - 'מה אתה אומר עליו'?

אמרתי לו. הסבא מסלבודקא אמר, "איזהו גבור הכובש את יצרו", היינו שהוא כובש את היצר שלו, לא את היצר של זולתו, לא את היצר של השני... - אנחנו כובשים כל היום את היצר של השני.

'וכי לך יש יצר הרע לעשות את מה שאתה עכשיו "מעליל" על ההוא? לך אין יצר הרע על זה בכלל, ואם כן, מה אתה "מחזיק" את עצמך כל כך.. קודם נראה שאתה תהיה בסדר בשלך...

אמרתי לו, 'סליחה, אין לך... - לא לי ולך, ברוך ה', אין לנו יצר הרע על הדבר הזה, - כך אמרתי לו. איפה אנחנו? מה אתנו?... בא נתחיל לעבוד על עצמינו'. בא ונתחיל לעבוד, לכבוש את היצר שלנו'.

אומר לי ההוא, 'תגיד, מה היצר שלי? השבתי לו, 'אני אגיד לך, היצר שלך הוא, כאשר אתה רואה בן אדם לומד, אתה הולך להפריע לו... זה היצר שלך'.

...אתה נכנס אחר הצהריים לישיבה, אתה רואה שהבחורים יושבים ולומדים בשקידה, אתה נגש ואומר "נו, מה יש לך לשאול?"... תגיד לי, אתה עושה את זה בגלל שאתה באמת רוצה לפתח אותו בלימוד או בגלל שעכשיו לא כל כך מתחשק לך ללמוד, ואתה רוצה סיפוק להרגיש שאתה עושה משהו?...

ההוא אומר לי, 'איך הצלחת כל כך להביך אותי?...' אמרתי לו, 'יתכן שזה עוד לא הכל, יתכן שזה רק מקצת...' תתבוננו בדברים, ותראו שיש בהם טעם...

זה הרי כל היסוד של מוסר, איזהו גיבור הכובש את יצרו, זה התפקיד שלנו, של כל אחד ואחד מאתנו לכבוש את יצרו, הרי לב יודע מרת נפשו, לכל אחד ואחד יש את היצר הרע שלו, ובכל זאת הוא מרגיש בעצמו שהוא בסדר, הוא מרגיש טוב, בזה שהוא לא עושה את מה ש"ההוא" עושה... (מתוך 'משיבת נפש' מדות בשינויי עריכה)

מדוע המנהג לקנות דוקא 'חיטים' לחלקם לעניים ולא מחלקים 'מצות'?

מה שונה חג הפסח מכל החגים והמועדים, והאם בזמנינו עדיף לחלק מצות או כסף? מאמר מרתק על 'קמחא דפסחא', מפוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

הוא בדרך כבוד. ואף שהיה עדיף לכאורה לתת לו מעות שיקנה בעצמו את החיטים ויאפה בעצמו, נראה שחששו שלא ישתמש במעות לצורך אכילה ע"כ נתנו חיטים, ועכ"פ מצות לא חילקו מהטעם שביארנו.

בפסח נוסף חיוב לתת לו דרך חירות ומתבאר לן בזה יסוד תקנת חיטים, דבכל השנה אנו מצווין לדאוג לעניים שיהיה להם כדי צרכם, וכ"ש במועדים ראוי לדאוג לזה טפי, והיסוד הוא בגדר צדקה שחייבין לתת לעני כפי צרכו, אבל בפסח נוסף חיוב לתת לו דרך חירות, שבזה תהא לו ההרגשה שהוא בן חורין ע"כ נתנים לו חיטים, וזהו עיקר תקנת "מעות חיטים" שיהיו לו צרכיו ההכרחיים ובדרך כבוד שיאפה בעצמו.

והיום לא נהגו לחלק חיטים ומשו"כ לא ניחא לע"ד, מה שבזה"ז מחלקין לעניים מצות, שזה אינו דרך כבוד וכמ"ב, ומוטב לתת לו מעות ברווח לקנות קמח ולאפות בעצמו שבכה"ג הוא דרך כבוד, דעיקר יסוד תקנת מעות חטים היה שיקבל בדרך כבוד וכמ"ש, והיום לא נהגו לחלק חיטים, מאחר שבזה"ז זהו דרך בזיון, ולכן נהגו לתת מעות.

יש לתת מעות דוקא ולא מצות ונראה דיש לתת מעות דוקא ולא מצות, דכשקונה קמח ואופה בעצמו, זהו דרך כבוד וחירות יותר, וכן יין לד' כוסות אם הוא מקבל בלאו הכי מתמחוי נותנין לו יין, אבל בלאו הכי ראוי לתת לו מעות לצורך היין שזהו דרך כבוד יותר. לתת לו מצות עבודת יד ומשעת קצירה ונראה שחייבין לתת לו ברווח, כגון לתת לו מצות עבודת יד ומשעת קצירה אם נוהג כן, שיוכל לנהוג כבעה"ב חשובים, ואף שזהו רק הידור אבל כיון שנוהג כן וזהו צרכו ראוי לתת לו מי שמקבל מעות חיטים אי מותר לו לשנותם ונסתפקתי במי שמקבל מעות חיטים אי מותר לו לשנותם לצורך אחר, וכמו במעות פורים שנסתפקו בזה הפוסקים. ונראה שהיום מעיקרא נותנים לנצרכים שיהיה להם לכל צרכם ולא דווקא למצות ולא נקרא שינוי מדעת הנותן [ועיין באר היטב סו"ס תע"ב דמי ששלחו לו יין לד' כוסות אינו רשאי לשנות ע"ש, ואפשר שיש לחלק בין מסרו לו מעות לקנות או נתנו לו יין ומצות גופא, שבזה דוקא אסור לשנותם].

(מתוך 'מועדים וזמנים' החדש)

בשו"ע ר"ס תכ"ט מביא הרמ"א שהמנהג לקנות חיטים לחלקם לעניים לצורך פסח ע"ש.

וצריך ביאור טעם המנהג אמאי נותנים חיטים ולא מצות? וגם תמוה, אי מנהג זה הוא מחובת החג לדאוג לעניים וכמבואר ברמב"ם (פ"ו דיו"ט) דכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר וליתום ולאמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו וכו' ע"ש, א"כ בכל יום טוב, יש הלכה לדאוג לעניים, ולא מצינו מנהג חיטים לסוכות וכ"ש לשבועות, וצ"ע טעם הדבר.

שונה חג הפסח מכל החגים ונראה דשונה חג הפסח מכל החגים והמועדים, שזהו זמן החירות, ומצה יסודה זכר לחירות, ובליל פסח מתנהג כל אחד בהסיבה דרך מלכים וחירות, שזהו עיקר המצווה שירגיש כבן חורין. ולפי זה נראה הטעם שנהגו לחלק לעניים חיטים ולא מצות, שזהו דרך כבוד יותר שיאפה בעצמו כמנהג בעלי בתים חשובים, שכל אחד נהג אז לאפות בעצמו דוקא, ולא נהגו לחלק מצות שזה נראה יותר תקנה לעניים אבל לא

"לאיזה בעל חיים יש שבע רגלים, שלושה ראשים, ונוצות כתומות?"

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על אמונה תמימה בהקב"ה

דבר אף בני ישראל ואמרת אלהם (א ב)

ידועים דברי הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, "בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם". 'אבינו', כיהשרי שבנו יכולת לעמוד בניסיונותינו שלנו. ובראש ובראשונה, שלא להרהר ולא לערער. לדעת שאיננו משיגים ואיננו מבינים, וסומכים אנו על אבינו שבשמים המדריך צעדינו. אדם חייב לדעת, שאינו יודע. הוא אינו יודע, ואחרים אינם יודעים, רק ה' יודע. מעשה באדם שאמר: הרווחתי תשעים דולרים, בדקה. כיצד? נסע ברכבת ומולו ישב גוי. התפתחה שיחה: "מה מעשיך?" עשיר הוא, בעל אחוזות. "ואתה מה מעשיך?" "אני", אמר היהודי, "מתפרנס משאלת שאלות". הגוי לא הבין, והיהודי הסביר: "הרי אתם מלומדים, ואנו נבערים. אז אני מציע עסקה: אשאל שאלה, ואם לא יודעים תשובה נותנים לי מאה דולרים. ואחר כך ישאלו אותי שאלה, ואם לא אדע אתן עשרה". הגוי הסכים. משכיל הוא, לבטח ידע. שאל היהודי: "לאיזה בעל חיים יש שבע רגלים, שלושה ראשים, ונוצות כתומות?" "איני יודע", השיב הגוי. מעודו לא שמע. שילם את הסכום. "עכשיו תורך לשאול", אמר היהודי. "הבה אשמע, לאיזה בעל חיים יש שבע רגליים ושלושה ראשים ונוצות כתומות?" "גם אני איני יודע", אמר היהודי, והחזיר עשרה.

כסבורים אנו שהאחרים יודעים? איש אינו יודע, מלבד הבורא יתברך, מחולל המאורעות!

יש סיפור ידוע

הכומר מפראג הסית את המלך נגד היהודים. השיג הסכמתו שיערך ויכוח פומבי על הגשר הנטוי על הנהר. אם הכומר ינצח, יזרקו את היהודי למים השוצפים, ואם היהודי ינצח, יזרקו את הכומר. הודיעו לרב, וגזר תענית. בא עגלון ואמר: "אני מוכן להתייצב לויכוח". תמה הרב, והעגלון הסביר: "יודע אני שהכומר מלומד, ואני מביא בחשבון שיתכן וינצח. אושלק לנהר, אך לא יהיה זה הפסד גדול. עגלונים יש למכביר, ואת חיי הרב אסור לסכן". ביום המיועד התכנסו כולם, ולתמהונם התייצב לוויכוח עגלון נבער! בזלזול בוטה אמר הכומר: "שאל אתה ראשון!" אמר: "יאמר נא הכומר, מה פרוש הביטוי: לא ידעתי פרושו?"

תרגם הכומר לשפה המדוברת: "איני יודע מה הפרוש". אך שמע הזקיף את ההודאה המפורשת מפי הכומר, נשאו והטילו למימי הנהר השוצפים, כן יאבדו כל אויבינו! היהודים נשאו את העגלון המנצח על כפיים, והרב התעניין: איך עלה בדעתו לשאול שאלה מחוכמת זו? ענה העגלון: "פשוט מאד! יהודי פשוט אני, ולומד חומש עם עברי-טייטש, תרגום לאידיש. הגעתי לדברי רש"י, "לא ידעתי פרושו" (ויקרא יג), ולא הבנתי. עיינתי בתרגום, וראיתי שהמתרגם מודה: איני יודע מה הפרוש. חשבתי לעצמי: אם המתרגם החכם לא ידע, הכומר הגוי ידע?!..."

צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא מסובב המאורעות והוא נותן התורה. כמו שמבינים אנו שהתורה עמוקה, וכשאיננו מבינים תולים אנו בקוצר השגתנו, ואך יומרה תהיה מצידנו לנסות להבין הכל, כך גם במאורעות החיים -

היה בבני ברק יהודי מבולבל, תלמיד חכם מסכן ששכלו משובש. יום אחד עיין בתוס' ולא הבינו. החליט לקרוע את התוספות מדף הגמרא! הזדעזעו: מה אתה עושה! אמר: "התוספות טועים, יש להוציאם!"

מבינים אתם, הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל כותב בשברון לב: "לא זכיתי להבין, וה' יאיר עיני". והוא, המסכן המשובש, קורע את התוספות! טענו: "אבל יש עוד תוספות מהצד השני!" אמר המסכן: "אוי לרשע ואוי לשכנו..." צוחקים! כולם מבינים שזה שיבוש שכל כשזה נוגע לתורה הקדושה, לתוספות הקדושים. וכשזה נוגע למאורעות, למעשה אלוקיננו!...

(מתוך הגדה של פסח 'הגדת')

כיום כבר 'התרגלנו' לשיגורי טילים ולמערכות הגנה מפניהן בסייעתא-דשמיא, אך בשעתו היתה זו הפעם הראשונה שנעשה שימוש בטיילים העולים אל מעל לאטמוספירה ונוחתים על מקומות יישוב במרחק של מעל אלף קילומטרים

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א על ההקרבה האישית להקב"ה

אָדָם כִּי יִקְרִיב מִקָּמָה (א' ב')

הכלל היו נשואות אליו. הוא הכריע בשאלות האלו ובאחרות, מתוך אחריות גדולה ומבט-על תורני ואמוני.

בשלהי חודש טבת נשא הרב שך שיחה בישיבת פוניבז'. שיחה שעוררה הדים רבים וסימנה כיוון לכל מי שחיפש מורה למבוכותיו. הנושא המרכזי שלה היה הזכות הגדולה והשמחה העצומה של מסירות נפש למען השם יתברך. הרב שך דיבר על כך שהמוצא היחיד של יהודי הוא אמונה ובטחון בקדוש ברוך הוא. "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עימדי". האב הרחמן נמצא עם האדם ומלווה אותו בכל מצב, טוב או רע, שעובר עליו. עבודת היהודי היא לקוות לטוב, אבל יחד עם זאת יש להתכונן גם למסירת הנפש. כל אחד צריך לשאוף להגיע למדרגת התנא הקדוש רבי עקיבא שאמר (ברכות סא:): שכל ימיו הצטער על פסוק זה של 'ובכל נפשך' מתי יבוא לידי ויקיימנו, השתוקק למסור נפש לקידוש השם.

הוא המשיך והזכיר את ה'בית יוסף' בהלכות מנחה של שבת (או"ח סי' רצ"ב בשם ה'שבלי הלקט') שמבאר את נוסח התפילה "אברהם יגל, יצחק ירנן, יעקב ובניו ינוחו בו". מדוע 'יצחק ירנן'? הוא מביא מדרש שמיד כשאמר אברהם (בראשית כב, ח) "אֵלֶּקִים יִרְאֶה לּוֹ הַשָּׁה לְעֵלָה בְּנִי" - מיד רינן יצחק ואמר שירה. ומה שירה אמר? שיר של קרבן". הוא הבין שעומד לעלות כקרבן על גבי המזבח, והוא שר ורינן. היה מלא שמחה והתרגשות על הזכות למסור את עצמו בציווי ד' יתברך.

שמעתי אחר-כך מבני ביתו שבאותם ימים ראש הישיבה חזר על דברי ה'בית יוסף' שוב-ושוב באוזני כל מי שנכנס אליו. בכל פעם קרא את הדברים בהתפעלות ובהתרגשות עד כדי דמעות. באחת הפעמים הוא ראה שאיש-שיחו אינו מתרגש ומתפעל מהדברים במיוחד ואמר בחיוך: "איך אתה יושב כך בשקט ושאננות בשומעך דבר כזה?..."

הרב שך הבהיר שעם זאת שמסירות נפשם של יצחק אבינו, הן דרגות גבוהות ונעלות מאד שאינן בתחום השגתם של אנשים פשוטים - בכל אופן אמורים הם להוות דוגמא

לפני כשלושים וחמש שנים שררו בארץ-ישראל חרדה קשה ומצוקה. היתה זו תקופת 'מלחמת המפרץ הראשונה'. עיראק הסתבכה במלחמה עם מדינה במפרץ הפרסי וכתוצאה מכך נקלעה לעימות מדיני וצבאי חריף עם ארצות-הברית ועוד ממדינות המערב. הנשיא העיראקי, רודן אכזר שכונה בתואר המפוקפק 'הקצב מבגדד', חיפש תהילה בעולם הערבי, וגם היה חדור תאוות נקם על הפצצת הכור הגרעיני בארצו כעשור קודם לכן - וחשב שהטוב ביותר עבורו הוא לאיים בהשמדה על העם היושב בציון. הוא שיגר לארץ-ישראל טילי סקאד אימתניים, כל טיל באורך של עשרה מטרים כגובה בנין של שלוש קומות.

כיום כבר 'התרגלנו' לשיגורי טילים ולמערכות הגנה מפניהן בסייעתא-דשמיא, אך בשעתו היתה זו הפעם הראשונה שנעשה שימוש בטיילים העולים אל מעל לאטמוספירה ונוחתים על מקומות יישוב במרחק של מעל אלף קילומטרים. בנוסף, התרוצצו שמועות על אפשרות לשימוש בראשי נפץ ביולוגיים וכימיים, דבר שזרע בהלה בצייבור. מדינה שלמה 'התמגנה' בעזרת דבק סלוטייפ שאטם חדרי מגורים וחבישת מסכות גומי עם מסנני אוויר. לאורך חודשי החורף של שנת תשנ"א שררו חוסר ודאות ופחדים מפחדים שונים. עד שהקדוש ברוך הוא חמל על עמו, פדה אותו מיד אויב והמתיק את הגזירות הקשות.

באותם חודשים התעוררו ספקות ושאלות הנוגעים לכלל ולפרטים מתוכו. האם לקיים מסגרות לימודים במקומות מסוכנים? האם על תלמידי הישיבות בני חוץ-לארץ לשוב לארצותיהם? ובכלל, איך עוברים תקופה של חרדה שאינה פוסחת על איש?

בשלהי חודש טבת נשא הרב שך שיחה בישיבת פוניבז'

ראש הישיבה מרן רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל, היה אז ה'מדברנא דאומתיה', הנהיג אז את עולם הישיבות ועיני

גדול. הסבא העריך מכבר את דמותו ואישיותו, אך הפעם יצא מגדרו להראות אותות של כבוד והערכה, מדוע? כי מי שמוסר נפש על כבוד שמים הוא בעל דרגה מיוחדת. 'מסירות הנפש' כאן היא עצם המחזה שאדם חשוב ותלמיד-חכם נוהג כמשתגע ויורד לחסום כביש. חשבו על הבז שהוא קיבל, ועל התהודה התקשורתית. ולאחר מכן הוא מוכן להיגרר לחקירת משטרה ולבית משפט ולשלם קנס גבוה. מה לו ולדברים הללו? הוא מעדיף לשבת ללמוד ולהיות מחובר לשכינה באופנים יותר רגועים ומכובדים. אלא, שהוא היה מוכן לצאת משגרתו הנוחה ולערוך מחאה למען כבוד שמים. זו, על פי הגמרא, מסירות נפש.

אין יהודי שומר מצוות שלא יודע מה זה "בית הכנסת איצקוביץ"

אין יהודי שומר מצוות שמהדר אחרי מניין שלא יודע מה זה "בית הכנסת איצקוביץ" בפינת הרחובות הרב שך ורבי עקיבא בטבורה של עיר התורה בני-ברק. המקום הזה הוא אחד המרכזים היהודיים הגדולים בעולם. אלפי אנשים פוקדים את בית הכנסת הזה מידי יום ביומו ורבות מידי שבוע. המקום שוקק פעילות רוחנית במשך כל שעות היממה. מניין אחרי מניין מאז קריאת הגבר בהשכמת הבוקר ועד שתכלה רגל מן השוק בשעות הקטנות של לפנות בוקר. כמה תפילות וקדישים ו'קדושות' עולים מהמקום הזה אל השערים בשמים. בית המקדש להשם ומקדש את השם. גם שיעורי תורה מתקיימים שם, כיאה למקום שכזה. אין כמעט מי שרואה בית כנסת בעל ייחודיות שכזו והמכיל מספר עצום שכזה של מתפללים ולא תוהה בינו לבין עצמו מה סוד הצלחת המקום הזה ובמה זכו בוניו?

ובכן: לפני כתשעים שנה התגורר במקום גר צדק בשם רבי צבי איצקוביץ. הוא התגייר בחוץ-לארץ, עלה לארץ-ישראל ונשא את הטבחיית של ישיבת פוניבז'. הם רכשו בית וגם

עבורנו. כך תשוקתו ושאיפתו של יהודי צריכה להיות. וכך אמר: "מלחמה מתרגשת עלינו ואיננו יודעים מה ילד יום. מחד-גיסא אסור לאבד את התקווה שהשם יתברך יעשה לנו רק טוב, ובוודאי אסור לתת למצב שמתרחש סביבנו להכניס למשבר, מבוכה או חוסר-אונים הגורמים ביטול תורה וחוסר ישוב הדעת בעבודת השם. אולם יחד עם זאת מאידך-גיסא יש להתכונן למסירות נפש. צריך שבכל אחד תבער התשוקה לזכות לקדש שם שמים".

דבריו של הרב שך גרמו לטלטלה. הוא לא הבטיח הבטחות וישועות, אלא הכין את הציבור לכך שכל מה שיקרה הכל מיד השם וצריך להתכונן להכל. אחד מבאי-ביתו נכנס אליו מאוחר יותר ושיתף אותו ברחשי לבם של מי מהאנשים שדבריו מאמש זרעו חרדה ובהלה. הרב שך התפלא ולא הבין מהו שח: "הפחדתי? הבהלתי? חס ושלום. ההיפך הוא הנכון, רק עודדתי וחיזקתי. הרי הכל נברא בשביל כבוד השם, ולא בכל יום זוכים להזדמנות למסור נפש למענו..." ככלל, היה הרב שך מעודד לדבר עם הילדים בבית על המושג של 'מסירות נפש', להחדיר להם מקטנותם שעל קידוש השם מוסרים נפש. לא רק בכדי שאם יזדמן להם למסור נפש שידעו את שלפניהם, אלא כדי שיסתכלו אחרת על עצם החיים; שיתחנכו שלכך אנחנו חיים. שידעו מה העיקר ומה הטפל, ויחדירו להכרתם שכל מטרת החיים היא לעשות רצון השם.

ה'סטייפלער' זצ"ל, קם לכבודו מלוא קומתו

רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל, רבה של הרצליה, היה אדם גדול מאד שניהל את רבנותו ברמה ופעל גדולות ונצורות למען שמירת התורה והדת בעירו. לפני כחמישים שנה נאלץ להילחם בעוז על שמירת השבת. השלטון המקומי ביקש לקעקע את כל הקדוש והיקר, והוא נעמד כארי, ונלחם ללא חת, ובעזר ממעל הצליח להטביע חותם על כל ישובי השרון. הרצליה היתה סמל למלחמה כנגד רומסי קדושת השבת. הוא נלחם שלא ייסעו אוטובוסים לים בשבת, ופעם אף מנע בגופו את נסיעת האוטובוס כשנשכב על הכביש ולא אפשר לנהג להתקדם בנסיעה. בין הפעולות, הוא יזם הפגנה גדולה באמצע השבוע. הדבר היה לצנינים בעיני מתנגדיו, נפתח נגדו 'תיק' והוא הורשע, בחברת אחד-עשר נאשמים נוספים, בהתקהלות בלתי חוקית ופגיעה בחופש הפרט. הושתו עליהם ארבעים ימי מאסר בפועל או לחילופין קנס כספי של מאה לירות.

באותם ימים הוא הזדמן לביתו של הסבא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל, שקם לכבודו מלוא קומתו וקרא לעברו: "מוסר נפש למען השבת". כשיצא מביתו ליווה אותו ארבע אמות בכבוד

בית קטן היה לבני הזוג איצקוביץ, שלא היה בו מקום גם למגורים וגם לחדרי תפילה. אך בהיותם להוטים להסיר את חרפת חילול השבת הקדישו את ביתם כולו לבית כנסת, והם עצמם עברו להתגורר ברפת שבחצר... בעקבות סגירת צלע הרחובות בשבתות נאלצו הבריטים לסלול את 'הכביש השחור', הלא הוא הכביש לאורך רחוב ז'בוטינסקי, שישמש להם מעבר חופשי ל'תל השומר'. כך הפך ציר ז'בוטינסקי לעורק התחבורה הראשי והסואן של גוש דן.

זכה אותו יהודי צדיק ונוות ביתו הצדקנית

זכה אותו יהודי צדיק ונוות ביתו הצדקנית שהבית שלהם נהיה מקום קדוש שמתפללים בו לאורך כל שעות היממה. הבית הקטן והדל שלהם התרחב מכל הכיוונים, והפך לבנין גדול בן ארבע קומות גדוש במנייני תפילה ושיעורי תורה. בלי ספק, הדרישה אחרי כבוד שמים שהביאה להקמת בית הכנסת פועלת כל הזמן ומעצימה ומכפילה את עצמה פי-רבעות. אפילו שם משפחתם הפך למושג קדוש... כששואלים בן אדם: "מי זה אייזנבאך? שפירא? קלמנוביץ?" - הם משיבים שמות של משפחות, אך כשמזכירים 'איצקוביץ' הם מנידים בראשם, "איצקוביץ? זה השטיבלאך של בני ברק". מי שנתנו נפשם על הדבר, נקרא על שמם.

(מתוך 'לעשות רצונך' ויקהל)

רפת למחייתם בקרן הרחובות עליהם עומד בית הכנסת. הם לא זכו לצאצאים ועז היה חפצם לקחת חלק במצוות של זיכוי הרבים.

בימים ההם, ימי שלטון הבריטים בארץ, הדרך מתל-אביב לבית החולים 'תל השומר' עברה דרך רחוב הרב שך, שנקרא אז רחוב הרצל. הכביש הזה היה מלא בתנועה ערה של הבריטים שעברו בו ברכביהם כדי להגיע למחנה הצבאי ששכן ב'תל השומר', והתנועה התנהלה שבעה ימים בשבוע... רבי צבי לא השלים עם העובדה שבפתח ביתו ינועו רכבים בשבת, ונכנס לתנות את כאבו בפני רבן ומאורן של ישראל רבינו ה'חזון איש' זצ"ל, שהיה ה'אורים ותומים' של בני-ברק בימים ההם.

יעץ לו ה'חזון איש' לבנות בית כנסת בחצר ביתו

השלטון הבריטי קבע בחוק שתנועה בסביבת בתי-כנסת אסורה בשבתות ובמועדי ישראל. ולפיכך יעץ לו ה'חזון איש' לבנות בית כנסת בחצר ביתו, וכך תיאסר הנסיעה בזמן התפילות.

רבי צבי סבר וקיבל, אך טען שבכך לא תיפתר הבעיה לגמרי, מפני שבשעות שאין מתקיימות בהן תפילות האיסור להפריע איננו בתוקף ומה יהיה על כבוד השבת בכל שעותיה? יעץ לו ה'חזון איש' בחכמתו שיפרסם שבבית כנסת זה מתקיימים מנייני תפילות בכל שעות היום, וכך לא יחללו את השבת ליד ביתו.

לשיעור שלכם מקשיבים

20.000 איש !!

כמה אתם הייתם מוכנים להשקיע לתת שיעור או שיחת חיזוק ל 20.000 איש ??
כנראה הרבה..

לזכות ולהיות שותף בזיכוי הרבים אדיר..

בואו והשתתפו עמנו בהוצאות הדפסת גליונות 'על הצדיקים' ותזכו מדי שבוע להיות שותפים בחיזוק כ 20.000 קוראים

התקשרו

055 - 400 - 77- 20

או כתבו לנו למייל

A950850750@GMAIL.COM

**מעוניינים להיות שותפים
בזיכוי הרבים הגדול ?**

**להנצחות ותרומות
להגדלת
תפוצת הגליונות**

התקשרו

055-400-77-20

סוף כל סוף נטלו ידיים. רבי סלמאן בצע על י"ב כיכרות, והחל לחלק בין המסובים. אכלתי כזית לחם. מיד אחר כך הביאו לשולחן שבעה סוגים של דגים, מהבילים

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על 'לא נכנס לאהל מועד עד שהקב"ה קרא לו'

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד (א, א)

משה רבינו לא נכנס לאהל מועד עד שהקב"ה קרא לו. הרמב"ם כתב, שמכאן ילמד כל אדם: ומה משה רבינו, אבי החכמה והנבואה, לא נכנס לאוהל מועד עד שהקב"ה קרא לו, כל אדם בוודאי שצריך לקבל רשות, בטרם כניסתו לבית. גם לאחר שקיבל רשות להיכנס - אֵל ישב עד שיאמרו לו "שב", הביאו לפניו לאכול - לא יאכל עד שיאמרו לו "אכול". מי שלא עושה כן, אומר הרמב"ם, אין בו דעת, ונבילה טובה הימנו.

סיפר מורי ורבי ראש הישיבה, רבי יהודה צדקה זצ"ל: בשנת תשי"ד ישיבת "פורת יוסף היתה מפוזרת בכמה בתים כנסיות בשכונת הבוכרים, לאחר שבשנת תש"ח הישיבה, שהיתה בעיר העתיקה, עלתה באש על ידי הירדנים. היה צורך למצוא פתרון למבנה קבע לישיבה. נדיב לב רצה לַנְדֹב מגרש ברחוב ישעיהו, מול 'אדיסון', אך רבי עזרא עטיה זצ"ל סירב להקים את הישיבה מול מקום טומאה.

סוף דבר, מישהו נדב חצי מגרש ברחוב יוסף בן מתתיהו, והיה צורך להשיג כסף להשלמת רכישת המגרש ולבניין הישיבה.

שבת קודש פרשת תרומה הוכרזה כשבת התרמה לישיבה. אני נסעתי לאנגליה, והתארחתי בביתו של הרב סלמאן דוד ששון, שהיה איש עסקים גדול ואספן עתיקות. היה לו בית גדול מאד, ובכל שבת היו מתארחים בביתו למעלה מחמישים איש, כולם מסובים סביב שולחן אחד ארוך וגדול.

ואז החלו באמירת "שלום עליכם"

כששבנו, בליל שבת, מתפילת ערבית, הייתי רעב מאד, שכן במשך כל יום שישי לא אכלתי, כי הייתי עסוק. הסתובבתי על פתחם של נדיבים. ואז החלו באמירת "שלום עליכם" וכשסיימו, החלו ב"הקפת השולחן" כסדר האר"י, ולהקיף שולחן כה גדול אינו דבר כה קצר... כשסיימו החלו באמירת "אזמר בשבחין", ו"יִזְמָא דָא מְתַעֲטָא". אחר כך החלו לברך את הילדים, ורק אז ניגשו לקדש, וגם זה אחרי שאמרו "לשם

יחוד" ארוך מהספר "לשון חכמים" למרן הבן איש חי... סוף כל סוף נטלו ידיים. רבי סלמאן בצע על י"ב כיכרות, והחל לחלק בין המסובים. אכלתי כזית לחם. מיד אחר כך הביאו לשולחן שבעה סוגים של דגים, מהבילים, ומכיוון, שכאמור, הייתי רעב מאד, רציתי להתחיל לאכול. אלא שאז ראיתי כי אף אחד לא שולח ידו לצלחת. כולם ממתנינים לרבי סלמאן, שיפתח בסעודה ראשון, אך הוא לא מתחיל. הוא ישב זקוף, יד על יד, ולא נוגע באוכל. הוא יושב וממתין! כעבור דקות ארוכות, הרב סלמאן קם מכיסאו, נעמד זקוף מלוא קומתו, לכבוד אמו שנכנסה לחדר. התברר כי היא יצאה להחליף את בגדיה, והוא חיכה לה עד שתשוב. גם לאחר כניסתה, הוא לא החל לאכול, עד שאמו התיישבה במקומה והחלה לאכול. כשהתחילה, החל הרב סלמאן לאכול, ורק אחריו אכלו כל המסובים. עד כאן סיפור הדברים. ממעשה זה אנו למדים מדת דרך ארץ! כשאדם מתארח בביתם של אחרים עליו להתנהג בדרך ארץ, ולא לאכול לפני שבעל הבית מתחיל לאכול ואומר לו "אכול".

(מתוך 'דורש ציון' בהוצאת 'פה נוף')

וכלפי אלו המתלוננים על 'קושי השעבוד' בערבי פסחים יסופר, כי פעם נכנס הגה"ח רבי נטע ציינוזרט זצ"ל לביהמ"ד בימים שקודם הפסח, ופתח ואמר 'מנהג אבותינו בידינו לעשות יום תפלה ותענית על כל צרה שלא תבוא...'

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א במעלת עבודת 'ביעור' החמץ

ולחלישות הדעת כלל...
והדברים אמורים ביותר לקראת הימים הללו בהם עוסקים בעבודת ביעור חמץ והכנה לפסח, ואי אפשר לו לאדם לישוב בביהמ"ד ולעסוק בתורה כשאר ימות השנה, אלא עליו להגביה בתי ידיו ולנקות את הבית, וכן להסתובב בשוקים וברחובות בקניית צרכי החג, והרי הוא מצטער ומתבלבל, וחושב, אוי, מתי יעברו כבר הימים הנוראים האלו ואחזור לעבודת הקודש כמימים ימימה, אך מלבד הטעות הגדולה במחשבתו שאינו מעריך את העבודה הגדולה והנוראה בביעור חמץ, אכן עצם המחשבה פיגול היא, כי יהודי אינו עובד את עצמו אלא את הקב"ה, ואותו הקב"ה שאמר לו כל השנה לישוב וללמוד וכו' הוא שאומר לו עכשיו עשה רצוני ותנקה את הבית... עשה רצוני ותעמוד ב'תור' להשיג צרכי הפסח... וכשעושה זאת הרי יש לו נחת רוח לאבינו שבשמים שאמר ונעשה רצונו... וממילא אל יצטער באותם 'הטרדות' אלא יבחר באשר חפצתי...

ונתן בידי כל אחד פיתקא בו נכתב אדרעס

דבר שפתיים אך למותר ש'עבודה' זו היא מצוה שבגופו... ובל יטריח את בני ביתו בעוד שהוא עצמו עושה 'והתעלמות', וד"ל. וכמסופר על הגה"צ רבי שמשון אהרן פאלאנסקי גאב"ד טעפליק זצ"ל, שפעם ראה בביהמ"ד אברכים השוקדים על תלמודם בהתמדה גדולה בערבי פסחים, והבין שיש כמה מהם שבני הבית נצרכים לעזרתם בהכנות החג, עלה הרב על הבימה והכריז, בידי רשימת אלמנות המשוועות לעזרה בדחיפות למען צרכי החג, מי ממכם מוכן לעזור ולסייע להן. כאיש אחד ובלב אחד התאספו כולם לעזור ולסייע לאותן אלמנות. ביקש מהם הרב להתייצב לפניו בשורה ונתן בידי כל אחד פיתקא בו נכתב אדרעס (כתובת) של אחת מהמשפחות הזקוקות לעזרה, ויהי כאשר פתחו את הפתקים מצאו כל אחד כתוב בפיתקא שלו מקום מגוריו - שנשלח לסייע לבני ביתו. והייתה כוונתו להוכיח להם, שלא טוב הוא המעשה שהם מוכנים ומזומנים לסייע לאחרים יותר מבני ביתם, ולא באלה חפץ לה' שהרי כתיב (ישעיה נח) "ומבשרך לא תתעלם".

הנה 'עבודת הימים' כפשוטו היא בעסק הכנת הבית לקראת פסח, בביעור החמץ והכשרתו לחג המצות, ואל יחשוב כי "ביטול תורה" יש כאן ואולי עדיף לעסוק בתורה כהכנה דרבה לקראת ליל התקדש החג, כי אדרבה זוהי ההכנה הראויה על ידי הטרחה בגופו ממש, וכמו שאמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'הטרחות שטורחין קודם הפסח עי"ז שוכח האדם עסקי עצמו וכו', והוא בבחינת פושט צורה', ועי"ז ילבש צורה ויכול לקבל חיות ואור חדש לפסח'.
וכן מצינו לשון נפלא בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שעל ידי ניקוי הבית וביעור החמץ מהבית הרי הוא מכניס קדושה לתוך הבית.

והיה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע מפליג מאד בשבחן של ישראל העמלים לבער ולגרש כל זכר של משהו חמץ, ובקדושתו המליץ שפעולות אלו שוות לתקיעות שופר העולה קשר"ק, כי בערב פסח ראשי תיבות' שלהם הוא 'ק'ראצין ש'אייערין ר'יבין קעריין' (כולם ענין נקיון הם בשפת האידיש, לשפוף ולכבד את הבית מכל פירור של חמץ) והמלאכים העולים מהם הם קשר"ק וממליצים טוב על ישראל.

מעשה שהיה עם הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

מעשה שהיה עם הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א, שפעם אחת בערב שבת לקראת ערב הוצרך לעסוק בעבודות נקיון הבית במשך שתי שעות, וכשהגיע בפניא דמעלי שבתא לבית הכנסת מצא את הגה"צ רבי שמואל שפירא זצ"ל אומר 'שיר השירים' בהשתפכות הנפש מתוך התלהבות גדולה, והנה במקום שתחלש דעתו לחשוב במה אני הייתי עסוק ובמה רבי שמואל עסוק... נענה ואמר בהתחזקות - מר' שמואל רוצה הקב"ה שעתיים של 'שיר השירים', ומי'עקב מאיר' הוא רוצה שיעשה שעתיים ספונג'ה (עבודת נקיון הבית)... וכלומר, עבודת השי"ת של ר' שמואל שפירא היתה 'לבעור' בשיר השירים, ואילו ה'עבודה' אשר רצה הקב"ה מר' יעקב מאיר היא לנקות את הבית, ושתייהם שוים במעלה - כי שתייהם הם קיום רצון הבורא, וממילא אין מקום לצער

שנפלה בחלקו לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש ולקיים מצוותו.

יש ביד האדם להשיג מדריגת רוח הקודש

נוראות הובא משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שעל ידי ההכנות לחג הפסח יש ביד האדם להשיג מדריגת רוח הקודש, אך מדת הכעס מונעת ממנו מעלה נשגבה זו.

וכך כתב ה'קב הישר' בשם ספר 'יסוד יוסף' וז"ל. ויש קבלה ביד, כל טורח שאדם מטריח עצמו לכבוד יו"ט של פסח, והוא עייף ויגע בהטורח, אזי בעסק זה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, עכ"ל. והיינו שעל ידי זה מגרש ומבטל כל רע מעל עצמו.

וכלפי אלו המתלוננים על 'קושי השעבוד' בערבי פסחים יסופר בזאת, כי פעם נכנס הגה"ח רבי נטע ציינווירט זצ"ל לביהמ"ד בימים שקודם הפסח, ופתח ואמר לסובביו 'מנהג אבותינו בידינו לעשות יום תפלה ותענית על כל צרה שלא תבוא, וכיוון שנתרגשה 'צרה' לפתחנו - ו'ערב פסח' שמה, אם כן מן הראוי להכריז על יום תפילה...' כמובן שבדבריו אלו הרגיע את הרוחות הסוערות, והבינו הכל דאדרבה יש לשמוח ולשבח להקב"ה על הזכות שנפלה בחלקנו, ובנים אנחנו לה' אלו קינו וזוכים לעשות רצונו.

ביותר צריך זהירות יתירה שלא לשפוך חמתו וכעסו על בני ביתו... אלא אדרבה יש להרבות ב'ימין מקרבת' וכהכנה לקראת מצוות 'והגדת לבנך', וכשם שהכל מהדרים ומחזרים אחר מצוות מהודרות, וכן בימים שקודם חג הסוכות הכל עסוקים בקישוט הסוכה להדר במצוות זה קלי ואנווהו, כך צריך בימים אלו להכין את ה'חפצא דמצוה' של 'והגדת לבנך' - אלו הבנים והבנות אשר חננו ה', על ידי שירבה עליהם אהבה וחיבה, עד שירצו לשמוע ממנו את סיפור יציאת מצרים.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' ויקרא תשפה)

וכאותו 'מעשה' באברך שהלך ברחוב, ומרחוק הבחין בבריה מבריותיו של הקב"ה 'נופל תחת משאו' כשבידיו ועל גבו נישאים חבילי חבילין של מאכל ומשתה וכלי בית, וכבר הכין את עצמו לקיים מצות פריקה, וטעינה על גבו - עכ"פ חלק מהמשאוי, אך מכיוון שנתקרר הבחין ה'נושא' הוא אחד מבני ביתו, מיד ביקש ממנו 'טובה' והעמיס עליו גם את תיק הטלית-תפילין שלו... כמי שאומר, שמצוות עשיית חסדנאמ רה רק בחברים וידידים ולא אצל הקרובים אליו. ובאמת, כמה רעה וחולה היא הנהגה זאת, להיות אכזרי כעורב על בני ביתו, לרחק את הקרובים ולקרר את הרחוקים. וכזאת מצינו באחשוורוש אשר נראה כ'בעל חסד' הגדול ביותר, בעשותו את הסעודה וציווה על משרתיו 'לעשות כרצון איש ואיש', אולם אם כלפי כל העולם היה 'וותרן' ונוח במידותיו, אך כאשר ושתי המרתה את פיו ולא עשתה רצונו - ויקצפו המלך מאוד וחמתו בערה בו עד שגזר דינה להריגה...

אתה בעצמך צריך לעשות זאת

וכבר היה מעשה באחד ששאל את אחד מגדולי הדור בערבי פסחים, היות ונפל בדעתו 'חומרא' רבתי שצריך לנקות - לגרד ולשפשף כהוגן בין המרצפות ובני הבית אינם מסכימים כל כך לקבל על עצמם 'חומרא' זאת, האם עליו לכופם על כך... אמר לו הרב אכן הידור גדול וחשוב ראוי הוא, אך ב'חומרא' כזו אין סומכין על הנשים, אלא אתה בעצמך צריך לעשות זאת כמו ידיך...

שמעתי אומרים בשם עדי ראה שזכו להיות נוכחים במשך כמה שנים בליל הסדר אצל הגאון גאב"ד טשעביץ זצ"ל, בכניסתו לביתו מביהמ"ד התחיל תיכף בעריכת הסדר כמנהג ישראל, ופתח ואמר 'קדש' ותרגם בשפת האידיש את משמעותו של 'קדש' כנהוג, וכן עשה בכל שאר הסימנים, אך כשאמר הסימן של 'שלחן עורך' סתם ולא פירשו, רק אמר זימנא חדא 'שלחן עורך' מבלי לתרגמו ולפרשו, והיה הדבר למילתא דתמיהה בעיניו. בתום עריכת ה'סדר' שאלו לפרש הדבר, וזכה שגילה לו טעמו באמרו הנה בשאר הסימנים כיוונתי את הדברים לעצמי, 'קדש' שאני אעשה קידוש, וכן 'ורחץ' שאני אטול ידיים וכן כולם, אך ב'שלחן עורך' אמרתי לבית יעקב אלו הנשים שיכינו את השלחן במעדנים ומטעמים לכבוד יום טוב, וכשמצווים לאחרים אין צורך לחזור ולפרש שוב, ודי באמירה רכה תחילה... כלל גדול איתא בזה"ק שכל דבר שהוא מ'סטרא דקדושה' צריך להיעשות בנחת ובשמחה, אבל אם נעשה ברוגז הרי זה מ'סטרא אחרא בישא, סטרא דמסאבא' (צד אחר הרע, צד הטומאה) על כן, צריך להשיג ולהזהר מאד שכל עבודת הקודש של נקיון הבית מחמץ תיעשה מתוך שמחה וחדוה ולא חלילה מתוך כעס ועצב, רק ישיש וישמח בזכות הגדולה

סיפור אישי מפעים במיוחד אירע לי בילדותי, עם הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, בו נוכחתי כיצד גברא רבה כמותו, עמוד העבודה והיראה, חש לכבודו של ילד צעיר

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על 'אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב'

יחזקאל לשיבה, ואין ספק שהשפעתו הגדולה תכניס רוח של התעוררות ורוממות לכלל ולפרט. השערה שהתבררה במשך השנים כמדוייקת ונכונה להפליא, את כל האוירה המופלאה של ה'ימים הנוראים' השרה המשגיח ביד אמן, ובעיקר בדוגמא האישית שהעניק.

המשגיח זצ"ל כידוע נמנה על שבט לוי, ובמשך כל ימות השנה לא הספיק ליטול את ידי הכהנים לפני שעלו לדוכן כנהוג, כי היה מאריך בתפילת שמונה עשרה הרבה, ועל פי רוב סיים כשהציבור אחז סמוך לסוף התפילה. אך בראש השנה כשהתפילה מלאה בפיוטים ופזמונים שונים, היה מסיים המשגיח להתפלל בעת ששליח הציבור אחז עדיין באמצע התפילה, אז היה המשגיח מפלס את דרכו בתוך הצפיפות הגדולה, והתהלך לאיטו ממקומו במזרח עד לברז כדי ליטול את ידי הכהנים.

מיד עזבתי את הספל, נרתעתי לאחורי

כנהוג בכל המקומות, גם בישיבה היו כמה לויים מחזיקים יחד את ספלי המים ונוטלים בצוותא את ידי הכהנים. אולם כנראה למשגיח היה לו ענין מסויים ליטול לבדו את ידיו של הרב מפוניבז' זצ"ל הכהן.

כל הלויים המבוגרים שידעו על מנהג המשגיח, כמובן כיבדו את רצונו והניחו לו ליטול לבדו, אולם אני במבט של ילד ראיתי כי על כל ספל וספל מתאמצים כמה וכמה לויים להחזיק בעת הנטילה, ואילו כאן עמד לו לוי יחיד וכהן יחיד, מבלי לראות מי הוא הלוי ומי הוא הכהן, הזדרזתי לתפוס את הספל בה אחז המשגיח בידית שלה השניה ורציתי לסייע לו בנטילה. אלא שאז המשגיח העיר לי: "נו! נו!". מיד עזבתי את הספל, נרתעתי לאחורי, וחזרתי למקומי מבוהל מעט.

בעשרת ימי תשובה פגש המשגיח זצ"ל את אבי מורי זצ"ל, והביע בפניו התנצלות וביקש מחילה שמא נפגע בכך שדחה את בנו הקטן בראש השנה. אבא מאוד השתומם מדוע המשגיח אמור להתנצל, ומאוד התפעל מרגישותו הגדולה. אך גם לאחר שהתנצל עדיין לא נחה דעתו, וכעבור כמה ימים, בעיצומו של יום הכיפורים, כאשר צעד המשגיח ליטול את ידי הכהנים, עבר סמוך למקום בו ישבנו, איתר

בחטאת נשיא פותחת התורה בשינוי לשון משאר החטאות המוזכרות בפרשה. בכולן מתחילה התורה בלשון 'אם'; 'אם זבח שלמים קרבנו', 'ואם מן הצאן קרבנו', 'ואם עז קרבנו', 'אם הכהן המשיח יחטא', 'אם כל עדת ישראל ישגו', ואילו רק בחטאת נשיא הלשון הוא: "אשר נשיא יחטא".

רש"י הקדוש בפירושו עומד על כך, ומביא את דברי חז"ל: "אשר נשיא יחטא - לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו".

מין ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בספרו 'אילת השחר' על התורה, מדייק בלשון רש"י שכתב: "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו". כי הנה רש"י לא כתב שאושר הדור הוא מפני שנשיאו מביא קרבן על שגגתו, או על עצם כך שלא הסתיר את חטאו. מרש"י משמע כי האושר הוא על כך שהנשיא נותן לב להביא כפרה. הדגש הוא על כך ששם לב לבקר את עצמו, לתקן את דרכיו ולשפר את מעשיו, שזוהי מעלה עצומה ונדירה.

סיפור אישי מפעים במיוחד אירע לי בילדותי, עם הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', בו נוכחתי כיצד גברא רבה כמותו, עמוד העבודה והיראה, חש לכבודו של ילד צעיר, ו'נותן לב' לפייסו ולרצותו.

במשך שנים רבות היה אבי מורי זצ"ל מתפלל ב'ימים נוראים' בהיכל ישיבת פוניבז', ואנו כילדים התפללנו לצידו. בהיכל כולו היתה אוירה מרוממת ובלתי נשכחת שאינה נמחית מזכרוני עד היום. 'המזרח' המפואר בישיבה היה מלא בדמויות הוד; מין הרב מפוניבז' זצ"ל, רבותנו ראשי הישיבות, ועימם דמותו ההדורה של המשגיח זצ"ל, שהאצילו מהודם על המתפללים הרבים, וגרמו לכולם לחוש בחינה של 'גילו ברעדה'.

בישיבה סיפרו, כי שנה קודם בואו של המשגיח זצ"ל לישיבה, פנה מין ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל אל מין הרב מפוניבז' זצ"ל, ואמר לו כי הוא מכיר את רבי יחזקאל עוד מהימים בהם שימש כמשגיח בישיבת קלעצק, ובשל כך לדעתו אם הרב מעוניין שבישיבת פוניבז' תהיה רוח ראויה של 'ימים נוראים' עליו לדאוג להביא את רבי

אותי, וסימן לי בידו להצטרף אליו. כשבאנו לברזים, ביקש ממני המשגיח לאחוז יחד עימו את הספל וליטול את ידי אחד הכהנים...

ההתנהגות הכה מופלאה של המשגיח הרשימה אותי עמוקות. האדם הגדול בענקים, שכל רעיונותיו ומחשבותיו, בימי שגרה ובעיקר בימים הקדושים הללו, היו אחוזים במעלות ודרגות עליונות, לא שכח ממקרה פעוט זה במשך כל עשרת ימי תשובה, ועד שלא ראה כי אני מפוייס ומרוצה, לא נח ולא שקט על שמריו.

לאחר שנים, כשלמדתי בישיבה הקדושה כתלמיד מן המניין, זכיתי לקרבתו של הרב הצדיק רבי כתריאל שלמה הכהן אורבך זצ"ל, אחד מתלמידי המשגיח הקרובים עוד מימי שהותו בארצות-הברית. אשר למרות היותו כל ימיו בודד ומיוסר, נותר איתן באמונתו השלימה בבורא עולם, וחיזק בעצמו את ההכרה הברורה כי כל נסיונותיו אינן אלא טוב המושפע ממרומיים.

באחת השיחות ששוחחתי עימו, סיפרתי לו על המקרה שאירע לי עם המשגיח, והוא מהיכרותו הקדומה עימו, הסביר לי את הנימוק שלדעתו טמון בדבר. הרי המשגיח לא עשה שום פעולה קודם שחשב היטב מה הולך לפעול, ואם הבין בתחילה כי יש צורך להעיר, מדוע לבסוף כה חש לרצות ולפייס?

הוא טען, כי שמע לא אחת מהמשגיח זצ"ל לאחר שעלה לארץ ישראל, כי שם לב שילדי ארץ ישראל ניחווני במידה גדושה של חריפות, והיא הגורמת להם לנהוג לפעמים בעזות מסויימת ובחוסר דרך ארץ. לכן כנראה ראה המשגיח צורך להעמידני על מקומי בשעת מעשה, לחנכני שכאשר רואים יהודי מבוגר המחזיק ספל בידו, אין זה ראוי שילד צעיר ירוץ לתפוס את הידית השניה. מאידך גיסא, לא היתה כאן מטרה שאפגע, לכן לא חס על כבודו ומעמדו ודאג בכמה אופנים לבקש את מחילתי ולגרום לי להתרצות.

שמעתי מידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א

דוגמא נוספת מפליאה במיוחד, של "נותן לב להביא כפרה על שגגתו", שמעתי מידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, רב קהילת 'פרושים' רמת-שלמה בירושלים, הממחישה היטב נקודה זו:

דודו הרב הגאון רבי שמואל יצחק הרמן זצ"ל, שנמנה על תלמידיו הקרובים של מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הלך פעם עם רבי אהרן ברחוב, ולפתע מעד רבי אהרן וכמעט השטתח על הרצפה, ואך בחסדי שמים הצליח להשתלט על עצמו ברגע האחרון ולהתייצב.

מאותו הרגע נעשה רבי אהרן חיוור כסיד, והיה נראה כי

נסער במיוחד. בתחילה סבר רבי שמואל יצחק לתומו, כי זה בגלל הבהלה שתקפה אותו בפתע פתאום, וניסה להניח את דעתו: "בסופו של דבר ברוך השם לא אירע מאומה. המקרה היה יכול להסתיים בצורה הרבה יותר גרועה". אך רבי אהרן לא קיבל את הדברים ונותר חיוור, נסער ומבוהל. לאחר רגעים ממושכים של דומיה, פנה רבי אהרן למקורבו ואמר: "וכי קלים בעיניך דברי חז"ל במסכת סנהדרין (לז), (ב): 'תני דבי חזקיה: מיום שחרב בית המקדש, אף על פי שבטלה סנהדרין דין ארבע מיתות לא בטלו. מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו'. נכון, אמנם לא מעדתי מהגג, אבל אותה בחינה היתה כאן; מן השמים הראו לי כי הייתי אמור ליפול כעת. בורא עולם שלח לי איתות כי עלי לתקן משהו. עלי לחשב עם עצמי על מה תובעים אותי? מה טעון אצלי שיפור?...?"

כך נותר רבי אהרן טרוד במחשבותיו, ולא דיבר אף מילה עד שבאו הביתה.

כאשר באו הביתה נכנס רבי אהרן לחדרו, והרבנית ע"ה הזדרזה להגיש בפניו צלחת מרק חמה ומזינה, להחיות בו את גופו העמל והמאומץ מיגיעת התורה, וכדרכו הודה לה בחום רב.

מיד כשיצאה, נעל רבי אהרן את החדר, וביקש מרבי שמואל יצחק לאכול את המרק במקומו, מבלי שהרבנית תידע על כך. "איני מסוגל לטעום כעת דבר מאכל לאחר שרמזו לי מן השמים כי עלי לתקן משהו..." - נימק.

ובעוד רבי שמואל יצחק יושב בציוויו ואוכל את המרק, הצטנף לו רבי אהרן באחת מפינות החדר בדד עם עצמו, ובדק ובחן היטב את בדקי נפשו.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

על הקו היה הרה"ג רבי מיכאל שטיגל, אחד ממקורביו של מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, והוא סיפר לי שמרן אמר לו ש'רק את מצוות השחיטה עדיין לא קיימתי בפועל'

תשמעו סיפור, שכמותו התרחש בדברי ימי עם ישראל אצל גדולי-עולם צדיקי הדורות

מאת: הרב משה מיכאל צורן

יְשַׁחֵט אֶת בֶּן הַבְּקָר (א' ה')

פעם, בהיותו אי-שם, באחד מאתרי השחיטה המרוחקים, נתקל במחזה נדיר למדי. כאשר הבהמות יורדות מהמשאית, מריצים אותן היישר אל בית המטבחים, לשחיטה. והנה, פרה אחת, גדולה בממדיה, יורדת אף היא מהמשאית, ורובצת תחתיה, ואינה מוכנה לזוז. השוחטים מנסים מכאן ומשם, נוקטים בדרכים המקובלות וגם באלו הלא-מקובלות, נותנים לה מכות במקל, אבל שום דבר לא זז. הפרה רובצת במקומה. כיון שמדובר בבית מטבחים ענק, ובכמות עצומה של פרות המובלות לשחיטה, חבל היה לבעלי המקום על הזמן ועל המאמצים הנעשים על-מנת לגרום לפרה 'להחליט' להניע את עצמה, ומה שעושים בדרך כלל במקרה כזה הוא הריגת הפרה, (ובשרה נמכר לאומות העולם).

האחרים על המקום כבר התכוננו להורגה, וברגע האחרון מאותת להם ראש השוחטים הרב ברקוביץ, ומסמן בידי שיתמינו כמה שניות. היהודי הבני-ברקי ניגש עם כל הדרת-כבודו אל הפרה הסוררת, מתחיל ללחוש באוזניה דבר-מה. העומדים מסביב המביטים במחזה הנדיר, רואים שלפני-כן הוא מוציא מכיסו ספר קטן וקורא בו, ואחר-כך מתקרב לאוזני הפרה, ונראה כְּמִלְחֵשׁ לה מלות סתר. והנה הפלא הזה מתרחש אל מול עיניהם המשתאות של עשרות האנשים הנצבים סביב. הפרה קמה ממקומה, ולא הולכת, אלא אצה רצה אל תוך בית השחיטה.

מאוחר יותר סיפר שלאחר שלמד משנה אחת, ניגש לאוזני הפרה ולחש באוזניה כדברים האלה: 'פרה, פרה, מה ייצא לך מכך שאת עומדת כאן ואינך מוכנה לזוז מהמקום; הרי יירו בך, ודינך ייגזר למיתה. יהיה לך הרבה יותר טוב אם תסכימי להישחט, ובשרך ייכנס לפיהם של יהודים המעוניינים לאכול מאכלים כשרים. קומי ולכי לבית המטבחים'

הרב ברקוביץ זצ"ל, שמעולם לא סיפר על עצמו מאומה, והתרחק מגינוני-כבוד, ואף השתיק בפועל אנשים שדיברו בשבחו, סיפר כמה פעמים את המעשה הנ"ל לצאצאיו, ברצותו להמחיש בפניהם את גודל התפקיד של שוחט בישראל, המכיל משימות-של-קודש שאינן מצויות באף אומה ולשון.

(מתוך הספר החדש והמרתק 'אהבת אותנו' ממרן הגר"י זילברשטיין שליט"א)

סיפור מופלא שלא פורסם על מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל שמענו מהרב מרדכי גלאי. אני מורגל כבר בשיחות טרנסאטלנטיות המגיעות אליי מכל קצווי תבל מאנשים המתעניינים בסוג השחיטה שלי, ובאופן הידורה, אומר הרב גלאי. אבל השיחה עליה אני מספר לך עתה, הכניסה אותי להלם גמור.

על הקו היה הרה"ג רבי מיכאל שטיגל, אחד ממקורביו של הגר"ח, והוא סיפר לי שמרן זצ"ל אמר לו שזכה כבר לקיים את כל מצוות התורה, רק את מצוות השחיטה עדיין לא קיימתי בפועל'. הגר"ח ביקש שתסייע לו בקיום המצוה. לא עבר זמן רב ואכן הגעתי לביתו של הגר"ח, עם 4 עופות בידי, והסברתי לו כיצד לאחוז את הסכין, ולשחוט. מה אומר ומה אדבר, מתרגש הרב גלאי; מצד אחד - יראת-חטא כמו זו שראיתי במו-עיניי בעת שהגר"ח קיים את המצוה, לא ראיתי מעודי.

לימדתי כבר מאות תלמידים את מצוות השחיטה, אבל לכולם לקח זמן, מי פחות ומי יותר, עד שהבינו מה עליהם לעשות; ואילו כאשר מרן הגר"ח ביצע את השחיטה הראשונה בחייו, הוא עשה זאת כבר כזקן ורגיל. הרגע הזה, אומר הרב גלאי, כשרבי חיים אחז בסכין השחיטה וחתך את צוואר העוף, לא יישכח ממני עד זקנה ושיבה. ההרגשה שלי היתה שאכן אין לו בעולמו אלא קיום כל מצוות התורה, וכשמצוה אחת חִסְרָה לו בפועל, ליבו לא היה שקט עליו.

והנה הפלא הזה מתרחש אל מול עיניהם המשתאות

תשמעו סיפור, שכמותו התרחש בדברי ימי עם ישראל אצל גדולי-עולם צדיקי הדורות.

בנוסף לכהונתו הרמה בשחיטת עופות כראש השוחטים של בני ברק, עסק הגאון החסיד רבי אהרן יהודה ברקוביץ זצ"ל, שהתגורר ברמת אלחנן, גם בשחיטת בהמות, ועשה זאת בכמה מקומות בעולם.

שמע האיש, אורו עיניו, ויצא למפעלות חסד. וכך, מתחילת היום ועד סופו, התרוצץ מבית לבית: לאחד עזר בתיקוני אינסטלציה, לשני בתיקוני צבע, לשלישי סייע בחלוקת קמחא דפסחא

הגאון הרב בצלאל טרוביץ שליט"א יו"ר ארגון 'נוצרי לשון' על "אָדָם פֿי יִקְרִיב מִכֶּם"

התשובה לתמיהה זו מונחת ביסודות עבודת המידות. מובא בשם רבנו חיים ויטאל זצ"ל, שכאשר יגיע האדם לשמיים ויבואו לשקול את מידת החסד שלו - ימדדו תחילה האם הוא אכן עשה חסד עם בני ביתו, או שמא רק בחוץ. לעשות חסד בחוץ זו אינה "חכמה גדולה". בחוץ האדם מרגיש חשוב ומוערך. הוא מקבל שפע של "ישר כוח", חיוכים ומחמאות על ליבו הטוב, ואלו זורמים אליו כל הזמן ומנפחים את תחושת הסיפוק, ואילו בבית? בבית אין מחיאות כפיים. בני הבית מרגישים בנוח לבקש, לעיתים גם לדרוש, ולא תמיד זוכרים להעריך ולהודות על ההשקעה. שם, בין כותלי הבית פנימה, נמדד החסד האמיתי - חסד שאין בו בקשת כבוד, חסד של עמידה בעול ללא תמורה מיידית של מחיאות כפיים. זהו ה"יקריב מכם" האמיתי. הנה עתה, אנו עומדים ימים ספורים לפני חג הפסח. במקום לברוח אל החסדים שבחוץ או לעשות את עבודות הבית מתוך מועקה, מדוע שלא נזכה גם אנו לחסד של אמת? נקבל על עצמנו החלטה: אנו רוצים לעשות חסד עם היקרים לנו מכל - בני ביתנו. כל משימה, יעשו בשמחה, בחן, בחסד וברחמים, מתוך תודעה שזהו החסד הגדול ביותר. ובזכות אותו חסד של אמת שבין אדם למשפחתו, נזכה כולנו לחג פסח כשר, מאיר ושמח.

אנו עומדים בפתחו של חומש ויקרא, וקוראים בפרשת השבוע: "אָדָם פֿי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'..." (ויקרא א', ב'). בעלי המוסר והחסידות עמדו על הפסוק, שלכאורה היה צריך להיאמר "אדם מכם כי יקריב". אלא, ללמדנו בא הכתוב שההקרה האמיתית היא "מכם" - מהאדם עצמו, ממידותיו, מנוחיותו וממידת האנוכיות שבו.

בימים אלו, ימי "בין הזמנים" וערב חג הפסח, ההקרה האישית נדרשת יותר מתמיד. הלחץ בבית גדול, הנקיונות בעיצומם, הקניות נערמות וההכנות קדחתניות. דווקא אל תוך האווירה הזו, ראוי לצקת את הסיפור הבא, שבין אם אירע במציאות ובין אם הוא משל בלבד - הרי שהוא נושא עמו מסר נוקב מאין כמותו. מעשה באשת חיל חכמה שראתה את בעלה הצדיק מסתובב בבית בימי ערב הפסח כשהוא נרגן, חסר סבלנות ונופל תחת עומס המטלות. באה אליו ואמרה לו: "איש היקר, הלחץ בבית ממש לא בשבילך, והוא אינו מטיב עמך. ומאידך, הרי זקוקים אנו לישועות ולסייעתא דשמיא לקראת החג. אולי בימים אלו תצא החוצה, תעשה חסדים עם אנשים, ומידה כנגד מידה - הקב"ה יעשה עמנו חסד. אנו כבר נעשה את כל עבודות הפסח בבית לבדנו".

שמע האיש, אורו עיניו, ויצא למפעלות חסד. וכך, מתחילת היום ועד סופו, התרוצץ מבית לבית: לחבר אחד עזר בתיקוני אינסטלציה קלים, לשני סייע בתיקוני צבע, לשלישי עזר לסחוב קניות כבדות, ולרביעי סייע בחלוקת קמחא דפסחא.

פניו האירו מהסיפוק העצום על זכויותיו הרבות

לעת ערב חזר הבעל לביתו, עייף וסחוט מן העבודה הפיזית הקשה, אך כולו קורן ומאושר. פניו האירו מהסיפוק העצום על זכויותיו הרבות ומצוות החסד שצבר.

בהתקרב החג, הושיבה אותו אשת החיל ואמרה לו: "עכשיו, בוא ונעשה חשבון. הרי העבודות הפיזיות שעשית היום אצל כל אותם אנשים - הצבע, הסבלות, התיקונים - אלו בדיוק, אבל בדיוק, אותן עבודות שנדרשת לעשות כאן בביתנו שלנו. אם כן, מדוע כשאתה עושה זאת בבית אתה תמיד נרגן, כועס ועייף, ואילו עתה, כשעשית זאת בחוץ, האושר והסיפוק ניבטים מעיניך?".

בשעה חמש בבוקר דפק הלה בדלת. מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל פתח, ושאלו מה רצונו. ענה לו: "פלוגי לא יכול לבוא לקחת את הרב, ואני באתי במקומו".

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על גמילות חסדים נותנת סייעתא דשמיא להצלחה בתורה

אָרְבֵּי כִּי יִקְרִיב מִכֶּם (א,ב)

פעם בערב יום הכיפורים, נכנסתי אל מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, כדי לבקש את ברכתו. הרב ישב במקומו ודרש באגדה, והקשה על הגמרא האומרת שרבא ואביי שניהם היו מבית עלי, וכידוע על בית עלי חלה קללה נוראה, שכל צאצאיו ימותו בצעירותם, אולם רבא שעסק בתורה זכה לחיות ארבעים שנה, ואילו אביי שעסק בתורה ובגמילות חסדים חי שישים שנה.

הקשה רבינו: וכי מה חשוב יותר, תורה או גמילות חסדים? אין ספק שחשיבות לימוד התורה עולה לאין ערוך על כל המצוות האחרות. המשנה אומרת (פאה א): "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים... והכנסת אורחים וביקור חולים והכנסת כלה... ותלמוד תורה כנגד כולם". כלומר חשיבות לימוד התורה עולה על כל האפשרויות לגמילות חסדים.

מלבד זאת נאמר (משלי ג): "וכל חפצך לא ישוו בה", וכמובן שאין הכוונה לחפצי הגוף שאינם שווים לדף גמרא, אלא שאפילו חפצי שמים אינם משתווים לתלמוד תורה. אם כן - הקשה מרן - כאשר אביי ורבא למדו, ואביי הפסיק משום שהלך לשמח חתן וכלה, הלא רבא המשיך ללמוד. ולימוד התורה גדול יותר מגמילות חסדים. מדוע אפוא רבא חי רק כארבעים שנה ואילו אביי האריך ימים עד גיל שישים?

שאל מרן את הנוכחים מה מזין יותר בשר או מים? אין ספק שהבשר מזין יותר, אך גם אותו לא ניתן לבשל ללא מים... על דרך זו יש לומר, שוודאי שתורה חשובה יותר מגמילות חסדים, אך כדי שהלימוד יצליח ותהיה ללומד סייעתא דשמיא, חייבים גמילות חסדים, ולכן אביי שעסק בתורה וגמילות חסדים זכה לחיות שנים רבות יותר.

נסיעה למען חיזוקו של הזולת

רבניו, כידוע, היה מתפלל שנים רבות תפילת שחרית כ'ותיקין' בבית הכנסת 'איצקוביץ'.

פעם ניגש אליו יהודי שהיה בהתחזקות ואמר לו: "הרי הרב הולך כל בוקר ברגל מהבית לבית הכנסת איצקוביץ, אולי הרב מסכים שאקח אותו ברכי?".

רבינו הסכים להצעה, ומאז כל יום לפנות בוקר היהודי היה דופק בדלת והרב יוצא ונוסע עמו לאיצקוביץ.

אחר שנה וחצי היהודי הזה הוצרך לטוס לחו"ל למשך עשרה ימים, ולפני שנסע פנה למישהו וביקש שיחליף אותו ויקח את הרב.

בשעה חמש בבוקר דפק הלה בדלת. רבינו פתח, וכשראהו שאלו מה רצונו. ענה לו: "פלוגי לא יכול לבוא לקחת את הרב, ואני באתי במקומו".

"ראה נא", אמר לו הרב, "בשנים האחרונות כמעט ואינני הולך ברגל. לכל מקום לוקחים אותי ברכב וכל ההליכות שלי הן מהרכב לבית ומהבית לרכב. המקום היחיד שיכולתי להמשיך קצת ללכת הוא מהבית לבית הכנסת בבוקר. אלו הן חמש הדקות היחידות שאני יכול ללכת. בא אותו יהודי והציע לקחת אותי ברכבו. באמת אינני צריך שיקח אותי, אבל עשיתי חשבון: הוא רוצה להתחזק ואם הוא יבוא כל יום לקחת אותי, זה יחייב אותו להתמיד להתפלל ותיקין ולהתחיל את היום בצורה טובה, ויגרום לו לעליה גדולה, ולשם כך ויתרתי על הצורך שלי בהליכה. אבל אתה הרי לא צריך זאת, אז במטותא ממך, הנח לי ללכת ברגל"...

(מתוך 'ומתוק האור' פניני הגראי"ל)

כיצד יכולה חברה קטנה, עם משאבים מוגבלים, להתחרות מול תאגידים ששווים מאות מיליארדים? התשובה טמונה באסטרטגיה מבריקה

הימור של מיליארד דולר - הלקח הרוחני מקרב הענקים של עולם תרופות ההרזיה (חלק ב')

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

הן יודעות שהשוק הוא עצום, ומבחינתן, אם הנוסחה שלהן תצליח - הן אינן צריכות לכבוש את כל השוק. די בכך שינגסו בחלק קטן ממנו, כדי שיהפכו לחב ששוות הון. מעבר לכך, האסטרטגיה בנויה על כך שברגע שיוכחו הצלחה, אחת הענקיות פשוט תרכוש אותן בסכומי עתק. לכן, למרות שהן קטנות וניצבות מול ענקים, הן לא מרימות ידיים וממשיכות לפתח, צעד אחרי צעד.

הלקח שלנו מהסיפור הזה, "זה הקטן גדול יהיה": מהחברות הקטנות אנו לומדים שלא להיבהל מהגודל. לא פעם, אדם עומד מול יעדים רוחניים עצומים. הוא מביט על "ים התלמוד" הרחב, ומרגיש קטן. "איך אני בכלל אצליח להתקדם בים

התלמוד כשאני כזה קטן?", הוא שואל את עצמו. התשובה מונחת לפנינו: אל תירתע מה"אריות". האסטרטגיה היא להתחיל צעד אחרי צעד - דף אחרי דף, שורה אחרי שורה. אם תתמיד, אתה תופתע לגלות לאיזה ממדים אדירים תוכל להגיע, ואיזה ערך עצום יהיה לחלק הקטן שרכשת לעצמך.

כשאנו מסבים לשולחן הפסח ומקיימים את מצוות "והגדת לבנך", זהו בדיוק המסר שאנו צריכים להעביר לילדינו ולעצמנו: אל תראה את עצמך קטן. כפי שאמר שמואל הנביא לשאול המלך: "אם קטן אָתָּה בְּעֵינַיִךְ - רֵאשׁ שְׁבִטִי יִשְׁרָאֵל אָתָּה". אל תיתן לתחושת הקטנות לשתק אותך. אתה עם נשמה טהורה שהקב"ה נתן בך, זכור לכל התמודדות ולכל פסיעה קטנה שלך בדרך התורה יש ערך עצום. התחל לצעוד, אגור את המלאי שלך, ותראה כיצד תגיע לגדולות.

וכמובן, הלקח שלמדנו בפרק הקודם של צבירת מלאי. העולם הזה הוא המפעל. כל דף גמרא, כל מעשה חסד, כל התגברות והימנעות מלשון הרע - הם מלאי יקר שאנו אוגרים. בניגוד לחברת התרופות, אנו לא לוקחים סיכון; ההבטחה שלנו בטוחה. מי שטורח לאגור זכויות היום, יגיע לרגע האמת כשהמחסנים שלו שופעים ומוכנים.

בגיליון הקודם סיפרנו על סערה של ממש המתחוללת בשנים האחרונות בעולם העסקים והרפואה. נושא ההשמנה הפך לאחד האתגרים הבריאותיים הגדולים של העולם הגדול, כשמאות מיליוני אנשים ברחבי העולם מתמודדים יום-יום עם התופעה והשלכותיה. סיפרנו כיצד, אחרי אינספור שיטות ודיאטות מפרכות, הגיעה במקרה פריצת דרך מדעית בדמות זריקות ההרזיה.

חברות ענק וביניהם "איליי לילי" הסתערו על השוק, אך הביקוש האדיר יצר מחסור עולמי. לאור הפונטנציאל הגדול,

החליטה "איליי לילי" לפתח נוסחה לכדור יומי, וקיבלה החלטה אסטרטגית חסרת תקדים: כדי למנוע מחסור עתידי, החברה החלה לייצר הררי גלולות וצברה במחסניה מלאי בשווי של כ-1.5 מיליארד דולר - עוד בטרם התקבל אישור רשמי של מינהל התרופות האמריקאי ה-FDA לשווק את התרופה. מנכ"ל החברה הסביר אז, את ההיגיון שבלקחת הסיכון העצום: המוכנות ליום שבו ייפתחו השערים חשובה יותר, וכשהביקוש יתפרץ - החברה תהיה מוכנה עם מלאי זמין. עד כאן תמצית הפרק הקודם.

עתה הגענו לפרק ב'.

מכאן אנו ממשיכים לזווית נוספת ומרתקת לא פחות בסערה הרפואית-כלכלית הזו. בעוד שזירת ההרזיה נשלטת כיום על ידי "אריות" של תאגידי ענק בענף התרופות, מתרחשת מתחת לפני השטח תופעה מעניינת. אל השוק הרווח הזה נכנסות באומץ גם חברות ביוטק ופארמה קטנות, שמפתחות נוסחאות ופטרונות משלהן למגפה.

על פניו, מדובר במהלך חסר סיכוי.

כיצד יכולה חברה קטנה, עם משאבים מוגבלים, להתחרות מול תאגידי ששווים מאות מיליארדים? התשובה טמונה באסטרטגיה מבריקה: החברות הקטנות הללו אינן נרתעות.

מיום א' ניסן יגיל וישמח האדם מאוד מאוד

השל"ה הק' כתב: שבכל ימי חודש ניסן יש קדושת ראש חודש, עיי"ש. וכן רמזו מהפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים", כלומר, שכל החודש הוא בבחינת ראש חודש ארוך לכל חודשי השנה.

בספר יסוד ושורש העבודה כתב: מיום א' ניסן יגיל וישמח האדם מאוד מאוד, כי הגיעו הימים אשר בהם חפץ ה' לגאלינו ולקדשנו במצוותיו, והן קרבו הימים אשר בהם נעשה רצונו לנחת רוח לפניו ית"ש במצות רבות וכו', ומיום אל יום יצפה ויחכה בגילה ורנן על זה שיבא בקרוב על ידו נחת רוח ליוצרו ובוראו יתברך שמו עכ"ל. (נתיבי המנהגים)

בספר קדושת לוי (פר' בא) כתב וז"ל: בראש חודש ניסן מתחדש השפע על כל השנה, ודבר החדש בניקל לעשות בו כרצונו, וזהו "החודש הזה" כלומר, התחדשות השפע הוא "לכם". כרצונכם, כן יתקדש בכל העולמות עכ"ל.

וכבר כתב הפלא יועץ, כי מה שמנדין את בעה"ב ממקומו בערבי פסחים וצריך לישב בין תנור לכירים מכפר כגלות, כי מה לי כולו מה לי מקצתו. ובלבד שיכוין לשם כך וליקבלינהו באהבה רבה. עיי"ש. הרה"ק האמרי חיים זי"ע ביאר הטעם שכתב השו"ע בתחילת הלכות פסח 'אין נופלין על פניהם בכל חודש ניסן', כי היסוד הראשון של כל הלכות הפסח הוא שלא להלך בפנים נפולות וברוב דאגה, אלא רק מתוך שמחה.

(באר הפרשה)

כל שנה מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל היה יוצא בראש חודש בליווי הילדים והנכדים לאפיית מצות

הרב שלמה קולדצקי שליט"א: כל שנה עד השנים האחרונות ממש, מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל היה יוצא בראש חודש בליווי כלל המשפחה, וכן כשהיו ילדים בחיידר ובבתי ספר לקח עמו את הילדים והנכדים לאפיית מצות, והיה זה יום מיוחד, ורבי חיים מאוד היה חשוב לו שהילדים יחבבו את המצוות לכן הוציא אותם מהתת"ם בשביל זה.

רבי חיים היה מקפיד לאכול את המצות של ליל הסדר מחיטים שנקצרו בקצירת יד, והוא עצמו השתדל לטחון את החיטים. רבי חיים כל שנה במשך כשבעים וחמש שנה בערב פסח סיים את כל התורה כולה, הכולל תנ"ך עם כל מדרשיה, כולל זוהר וענייני קבלה, ש"ס בבלי וירושלמי, טוש"ע, רמב"ם, ושאר חלקי התורה שעמל עליהם דבר יום ביומו באופן מסודר של הספקים לפי ימות השנה. בזמן הרבנית ע"ה, הוא היה עושה לה סיום נוסף במיוחד לכבודה. ובליל הסדר רבי חיים היה נראה כמלאך ה' צבקות.

השיר שרבי חיים היה שר הרבה בליל הסדר בדביקות עילאית

רבי חיים לא אומר הרבה פירושים על ההגדה באמרו שבעל ההגדה מאריך מספיק,

השיר שרבי חיים היה שר הרבה בליל הסדר בדביקות עילאית הוא השיר 'בצאת ישראל ממצרים'

יש להוסיף שהיה זמן מאוד גדול בליל הסדר אצל רבי חיים בשעת 'ברכת המזון' שידוע אצלינו במשפחה שמי שמברך בליל הסדר בהודיה ובכוונה זוכה לפרנסה ברווח כל השנה.

(מתוך עלונו של הרב שלמה קולדצקי שליט"א פסח תשפ"ה)

מים שמגעילים בהם כלים, אין להכניס בהם חומרי ניקוי

פסקים והנהגות בהגעלת הכלים לפסח
שנשמעו ממרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

- אפשר להגעיל כלים לפסח בתוך קומקום חשמלי, אף אם ננקוט שלהט גוף החימום החשמלי אינו נחשב לאש [והיינו אם גוף החימום שבתוכו אינו נהי' אדום בשעה שיש בו מים]. והטעם לכך, כיון שגם הכלי אותו מגעילים לא החמיץ על ידי "אש", ואין הכי נמי אם הגיע אליו חמץ ע"י אש, ודאי שלא יועיל הגעלה בתוך הקומקום.
- אפשר לכתחילה להגעיל כלים לפסח בין בקומקום של כל השנה ובין בקומקום של פסח, ואין שום עדיפות לזה על זה. ואף אם במשך השנה הערה מקומקום החמץ לתוך סיר רותח מלא באיטריות - דודאי עלו אדים ונכנסו לתוך הקומקום, מגעילים בו, ובלבד שלא יהי' בן יומו מחמץ.
- מים שמגעילים בהם כלים, אין להכניס בהם חומרי ניקוי כגון "אמה" וכדו'. ואם הכניס כמות לא גדולה אפשר עדיין להגעיל בהם, כיון שאינו מעבה את המים.
- אע"פ דקיי"ל דאין להגעיל כלים בחמי טבריה, מ"מ אפשר לקחת מים מהדוד שמש, לחממם על האש עד רתיחה ולהגעיל בהם, כיון שהרתיחה היא ע"י אש.
- כשמגעילים ע"י עירוי מקומקום חשמלי, עדיף שיגעיל בשעה שהוא פועל, משום שהמים מעלים בועות כל הזמן.

(מתוך הגדה של פסח - ממרן הגרי"ש אלישיב)

אתה תתאם עם אביך שיוציא את ראשו מחלון החדר

אחד התלמידים של הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל, ראש ישיבת תורה ודעת בארה"ב, ביקש ממנו שיבוא לבקר את אביו המאושפז בבית החולים לאחר התקף-לב. 'אני בטוח שביקור של הרב מאוד יחזק את אבי' הכל ידעו שכל דקה של ראש הישיבה חשובה בעיניו, אבל גם ידעו שראש הישיבה יעשה את הכל, כדי לרומם את מצב רוחו של חולה. רק מכשול אחד ניצב בדרכו, ראש הישיבה היה כהן, והוא נמנע מלבקר בבתי חולים מחשש לטומאת מת. הוא הבהיר זאת לתלמידו, אך לא הסתפק בכך. "אם הביקור שלי חשוב כל כך לחולה, עלי לטכס עצות למציאת פתרון הולם", אמר לתלמיד. לפתע אורו עיניו, פנה לתלמידו ואמר: "עלה בלבי רעיון מצויך". הוא שאל את התלמיד באיזו קומה מאושפז אביו, והבן השיב שבקומה שניה. "נו, אם כך, אין כל בעיה", אמר ראש הישיבה. "אתה תתאם עם אביך שבשעה מסוימת הוא יוציא את ראשו מחלון החדר, ואני אעמוד ברחוב למטה, ואשוחח אתו ואעודד אותו..."

כך אכן היה. בשעה היעודה הגיע ראש הישיבה למקום ונפגש עם האבא החולה שניצב בחלון החדר, והרב פאם מנופף ידיו לשלום ומאחל לו רפואה שלימה בקרוב. הנה לנו דוגמא איך אדם לא רק שאינו מחפש אלא משקיע במחשבה וביצירתיות בכדי להיטיב עם הזולת.

(מתוך 'הטוב, הטוב, הטוב' בהוצאת 'יפה נוף')

רק פעם אחת בחיים זה קרה לי

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: אני ברוך ה' קצת מנוסה באסיפת כספים לצדקה... כשאתה בא, עד שהגביר מוכן בכלל לראות אותך, וגם כשהוא מסתכל, רוב הגבירים הם עם סבר פנים רציניות, אתה חושב עשר פעמים איך לדבר איתם, ועד שהוא מחליט כמה הוא נותן לך... והקב"ה - אין רגע שהוא לא איתך... "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל"... עשרים וארבע שעות הוא פנוי לכל אחד ומיד, אין תור, אתה נכנס בין רגע... והקב"ה אומר לך "הרחב פיך - ואמלאהו!"

רק פעם אחת בחיים זה קרה לי, שהגביר ה"ה שלמה גרוס זכרונו לברכה לחיי העוה"ב נתן לי צ'ק פתוח ואמר לי תכתוב בפנים כמה שאתה רוצה... אצל הקב"ה לכל אחד הרחב פיך ואמלאהו!!! תכתוב לי צ'ק ואני חותם לך!!! כמובן, רק אם זה לטובתך, והקב"ה כבר יודע מה לטובתך... איזה אושר יש ליהודי... "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראינו אליו"... למי יש את זה?...

פעם אמר רה"י הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו!!! זה עוד לפני הכל, אני מודה לך על עצם זה שאתה הוא ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו...! יש לי את הכתובת... הקב"ה רוצה לשמוע אותי... הוא אוהב אותי...

(ארחות חיים צו תשפ"ד)

הצדיקים הצעירים

המדור שבו תזכו בעוה"ז והשכר הגדול שמור לעתיד לבוא

ואז סבא שלי, שהגיע להתארח אצלנו בשבת אומר לי: יש לי משהו מדהים לספר לך על המלאכים... משהו מעניין מאוד, מה המלאכים עושים...

חיים ויענקי מספרים על מבחני הגמרא המסכמים לקראת היציאה לבין הזמנים

שגיהם גחכו בלחש, וצחוקם הקטן הדהד בחלל הכתה שהתרוקנה. אבל הרב שלמה, שאסף את המבחנים, שמע את הלחישות. הוא לא צחק. פניו הרצינו.

"מנחם, קרא הרב בקול שקט אך סמכותי, "אני מבקש שתשאר רגע בכתה." מנחם נגש לשלחן של הרב, מרגיש מועקה קלה בגרונו.

"מנחם, פתח הרב בקול רך, "אני רוצה לספר לך משהו שאינך יודע. בכל בקר, בשעה שש, כשאתה עוד מתהפך במטרתך בנעימים, דודי כבר נמצא כאן בתלמוד

תורה. הוא יושב עם חונף במשך שעה ארוכה, מלה אחר מלה, מנסה להבין את השפה העברית והארמית."

אני רואה גבור שנלחם בשנים

"הוא עלה מבגיה לפני שנתים. בשבילו, כל משפט בגמרא צריך להסביר בשפה שהוא דבר שם והלמוד בשפה שלנו כאן קשה לו ביותר. הוא לא כל כך מבין מה מסבירים, ולכן הכל קצת יותר אטי. כשאתה מסתכל על הדף שלו ורואה

שקט מתוח השתרר בכתה ח'. רק קול חריקת העפרונות על גבי הנייר הפרו את הדממה. הרב שלוימה פהנא חלק את מבחני הגמרא המסכמים לקראת סיום הלמודים והיציאה לבין הזמנים, וכל תלמיד היה שקוע בעולמו שלו, מנסה לדלות מהזכרון את מה שלמדו.

מנחם, שתפיסתו היתה מהירה כברק, סים את המבחן תוך עשרים דקות. הוא הניח את העפרון בנקישה קלה של ספוק והביט סביבו במבט בוחן. עיניו נגעלו על דודי.

דודי ישב כפוף לגמרי, מצחו מקמט וזעה דקה מבצבצת על פניו. הוא נראה כמי שנמצא בעצומו של קרב השדרות. הוא כתב מלה, מחק אותה בחזקה, נאנח עמוקות ושוב כתב. כל תשובה נראתה עבורו כטפוס על הר גבוה. מנחם גחף לעצמו בלב: "כל כך הרבה מאמץ בשביל כמה שורות פשוטות?"

הצלצול נשמע. דודי נגש לשלחן הרב, הניח את המבחן מבלי להביט לאיש בעינים, ויצא

במהירות מהכתה. מנחם לא יכול היה להתאפק. הוא רכן לעבר חברו שמוליק ולחש בטון מזלזל:

ראית את המבחן של דודי?

"ראית את המבחן של דודי? הצצתי שם... אפלו את השמות 'אבני ורבא' הוא כתב עם שגיאות כתיב של ילד במכינה. ממש 'נח בשבע שגיאות!' כל השעה הזאת הוא רק נלחם באותיות, מסכן..."

שגיאות כתיב, אתה חושב לעצמך: 'זו טעות, זה גנאי'. אבל אני? כשאני מסתכל על הדף הזה, אני רואה מסירות נפש! אני רואה גבור שנילחם בשנים כדי להיות חלק מהלמוד שלנו, למרות הקשי העצום.

מנחם התבלבל. "אבל רב'ה", הוא נסה להצטדק בטון מתחכם, "אם מה שספרתי לשמוליק הוא בעצם ספור על גבורה ומאמץ, אז זה בכלל לא 'לשון הרע'! זה שבח עצום! אז מה הבעיה?"

הרב שלמה חיף חיף עצוב. "מנחם, כאן טמון המכשול הגדול ביותר בזירות הלשון. לשון הרע תלוי בהקשר. אותו המעשה ממש, יכול להיות שבח אצל אחד, וגנאי נורא אצל אחר. תסתכל על העולם דרך משקפי האמת:"

אם נספר על צעיר בריא שהוא בקשי עלה לקומה השלישית - זהו גנאי. אף אם נספר זאת על קשיש בן תשעים - זהו שבח של גבורה עלאית.

אם נספר שציר מקצועי ציר 'איש' - זו ליצנות. אף אם פעוט בן שנתים ציר זאת - זו יצירת אמנות לאמא.

אם עשיר מפלג נותן חמשה שקלים - זהו בזיון לספר זאת. אף אם עני מרוד נתן אותם - זהו שבח שאין כמותו. "כשאתה ספרת על השגיאות של דודי", ספם הרב, "לא התפונת לשבח את גבורתו. הפכת את המאמץ המקדש שלו ללעג ולקלס. הצגת את ה'הלומים' שלו כאבנים פשוטות." ואם אתה רוצה לדעת כיצד להזהר ולהשמר, אני יספר לך ספור שהיה לי עם סבא שלי כשאני הייתי צעיר.

משהו מדהים לספר לך על המלאכים

זה קרה בליל שבת. חזרנו הביתה מבית הכנסת והתחלנו לשיר "שלוש עליכם מלאכי השרת... בואכם לשלוש מלאכי השלוש...". ואז סבא שלי, שהגיע להתארח אצלנו בשבת אומר לי: 'אוי המלאכים... שלמה, יש לי משהו מדהים לספר לך על המלאכים... משהו מעניין מאוד, מה המלאכים עושים...'. האמת, קצת נבהלת, אולי קרה משהו לסבא שלי, שמתחיל לדבר על מה המלאכים עושים'. אבל סבא שלי בחכמתו, ראה את המבוכה שלי, חיף והמשיך: "שלמה, אל תבהל, מיד לאחר שנתישב לסעודה, אספר לך מה המלאכים עושים כש... הקדוש הסתים. נטלנו ידים, וככלם כבר צפו לשמע מה סבא מספר על המלאכים. וכמו תמיד, סבא שלי תמיד

מפתיע אותנו: "אתם יודעים מה המלאכים עושים כשמשיהו מדבר דברי גנאי על חברו?" שאל, ומיד השיב: "המלאכים מזכירים את עוונותיו למעלה, וזה פשוט מפחיד, כי באותו רגע שהאדם מדבר כאן לשון הרע, מיד המלאכים מזכירים את עוונותיו למעלה, ומי לא יתמלא בפחד במצב כזה?!" וכשסבא הבחין שאנו קצת מפתעים, הוסיף: "אני לא ממציא שום דבר! תעינו בספר 'שמירת הלשון' (שער התבונה פרק י"ז), ושם ה'חפץ חיים' מביא זאת. ואז נזרקה השאלה מפי אחד מבני המשפחה: "אז סבא, אולי תגיד לנו מה עושים? אנו משתדלים לא לדבר לשון הרע, אף אנו כל הזמן נכשלים, איך נמנעים מזה???" וסבא שלי חיף: "רק צריך ללמד 'חפץ חיים' ואז הכל משתנה ומתהפך לטובה, והחפץ חיים בעצמו אומר (שער התבונה פרק ט"ז), פי העצה הנכונה לשמירת הלשון היא: 'אפלו אם חס וחלילה כבר הרגל בו עד שאינו מרגיש את הלשון הרע שמוציא בפיו, אף אל יתיאש וידע כי ע"י הלמוד וחקירת הדין כמה פעמים יתהפך הענין עד שירגיש לבסוף וידע להזהר בכל דבור ודבור שיוציא מפיו." אז אם תזכר תמיד מה שפל מלה שלך גורמת בארץ ובשמים אז בודאי תדע להזהר.

השמש החלה לשקע כשהלמודים הסתיימו. מנחם ראה את דודי עומד ליד השער, ממתין להסעה שלו. הוא נשם עמק, נזפר בדברי הרב על "הדיו שמאחורי המלים", ונגש אליו. "דודי", אמר מנחם בחיף רחב, "ראיתי כמה השקעת במבחן היום. אני באמת מעריץ את הדרך שבה אתה נלחם על כל שורה בגמרא. הלואי שלי היתה חצי מההתמדה שלך." דודי הרים את עיניו, וניצוץ של שמחה וספוק נדלק בהו. באותו רגע הבין מנחם: המלים שלנו הן כוח. הן יכולות להפוך "שגיאות כתיב" לספור של גבורה, או להפוך - אם רק נדע להסתכל על הלב שמאחורי הדף.

לְסִיּוּמָא דְגַלְיֹנָא

עורך המדור: אלחנן נתן ליכטיג

כי גרשוני נשים צדקניות המכבדות את הבית לכבוד החג'

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א

למרון רבי חיים קניבסקי זצ"ל היה מנהג נפלא, שנמשך לאורך הרבה שנים, ביחד עם הרבנית: בכל בוקר היה קם ב-2:30, ביחד עם אשתו, ומברך ברכות השחר והיא עונה אמן, ולאחריו היא היתה מברכת ברכות השחר והוא עונה אמן. כך, כאמור, עשרות שנים.

שנה אחת, בימים של ערב פסח,

לילה אחד היא הלכה לישון מאוחר מאד, ב-1:00 בלילה, וב-2:30 רבי חיים כבר קם, והיא קמה ביחד אתו.

היא הייתה חצי רדומה, וכשבירכה את הברכות, אמרה בטעות: "שלא עשני אשה" ... היא תפסה את עצמה מיד ותיקנה "שעשני כרצונו". רבי חיים חיך ואמר לה: "תדעי לך, הרבנית! בערב פסח, הנשים רוצות להיות גברים. לא רוצות להיות נשים" ... רבותי! נשים צדקניות עסוקות בלמרק את הבית עד בדיקת חמץ. כל נזלזל בזה! ומה הגברים אומרים? 'למה את מצחצחת את החלונות? מה זה קשור לפסח? וכי החלונות חמץ?' ... ולא נכון הם עושים.

כותב ה"חתם סופר": 'בערב פסח הייתי חוץ לחדר לימודי, כי גרשוני נשים צדקניות המכבדות את הבית לכבוד החג'. שמעתם? ה"חתם סופר" כותב שגירשו אותו מהבית...

ה"נודע ביהודה" כותב בתשובה: "אין לי מקום פנוי, ואני מטולטל מחדר לחדר ומזווית לזווית". למה? "כי מגרדים את הכתלים לכבוד החג. לכן אכתוב בקצרה".

הנודע ביהודה לא כעס, הוא לא העיר 'למה את מנקה את הקירות? מה זה קשור לפסח? לא! "כי מגרדים את הכתלים"!

כותב ה"פלא יועץ": "בערבי פסחים, שמפנים את הבתים בעבור בדיקת חמץ, ומושיבים את בעל הבית בין תנור וכיריים - יקבל באהבה ויכוון שיהא גלות מכפרת".

גם אם הגברים מרגישים שלא בנוח - זה לטובה. גלות מכפרת!

(הגדת 'מגידו יאמרו לו' בהוצאת 'יפה נוף')

קם מהמיטה, ניגש אל קופסת הטבק לא הריח ממנה, וחזר למיטה!

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א

אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לָהּ (א)

הקרבן הרצוי לה' הוא כשאדם מקריב את ה"מכם" שלו - את עצמותו, את רצונותיו ותאוותיו - להשי"ת.

מספרים על רבי שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל, שלילה אחד כשעלה על מיטתו לישון, לאחר יום עמוס בעבודת ה' ובקבלת קהל, חש ברצון להריח מעט טבק.

לפתע שמע קול עולה מקרבו: "שמחה בונם! הלא תבוש? לעשות מאמצים, לקום מהמיטה ולגשת אל קופסת הטבק המונחת על השולחן, רק כדי להריח קמצוץ?" ואז שמע קול אחר עולה מקרבו: "שמחה בונם! הלא תבוש? החלפת את תאוות הטבק בתאוות השינה... העצלות, שלא לקום מהמיטה, אחזה בך"...

מה עשה? קם מהמיטה, ניגש אל קופסת הטבק, לא הריח ממנה, וחזר למיטה!

"בדרך הזו" - כך אמר - "שום תאוה לא ניצחה אותי!"...

לילד קטן יש, מצד אחד, תאוה להשתובב. מצד שני יש לו תאוה לקבל סוכריה אם יתנהג יפה ולא ישתובב. הוא מצוי כל הזמן במלחמה פנימית איזו תאוה תגבר, תאוות השובבות או תאוות הסוכריה? הוא מדשדש בתוך התאוות המצויות אצל ילדים. גם מבוגרים מדשדשים בתוך תאוות. אמנם יש להם תאוות אחרות משל ילדים, אבל העיקרון זהה אצל כולם. בן אדם שפגעו בו, העליבו אותו - יש לו תאוה אדירה לענות לחורפו דבר, להשיב לו מנה כפולה ומכופלת... הקרבן הנרצה לה' הוא לשתוק בעת הזאת! להתגבר על התאוה הבווערת ולעקוד אותה לקרבן לה'.

הקרבן הזה - להקריב לה' את ה"מכם" - הוא המפתח לכל הברכות, לכל הישועות.

(מתוך 'נאה דורש' בהוצאת 'יפה נוף')